

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΠΟΛΙΤΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ.

Ἡ διοίκησις τῶν οικονομικῶν τοῦ Κράτους διατελεῖ ὑπὸ ὄρους, οἵτινες μέγα μέρος τῶν δημοσίων εισοδημάτων ἀφαρπάξουσι πρὶν εἰσέλθωσι ταῦτα εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐπικρατείας. Ἐν γένει ἡ εἰσπραξις τῶν φόρων ἐν Ἑλλάδι ἀποτελεῖ μίαν τῶν μεγαλειτέρων καταχρήσεων, τὰς ὁποίας ἐπιγινώσκει ὁ δημοσιονομικὸς ὀργανισμὸς αὐτῆς. Εἰς τὴν κατάχρησιν ταύτην ἄγουσι κατ' εὐθείαν δύο ἐλατήρια, ἀφ' ἑνὸς τὸ κλεπτικὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ πολιτικόν, χωρὶς νὰ ἐμποδίζηται ὁ συνδυασμὸς καὶ ἡ συνεργασία ἀμφοτέρων. Τὰ ἐλατήρια ταῦτα εἶναι ἐπίσημως ἀναγεγραμμένα εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ἐπικρατείας. Ἐκτὸς σπανιωτάτων ἐξαιρέσεων, δὲν θέτει τις τὴν χεῖρα καθ' οἰονδήποτε σημεῖον τῶν οικονομικῶν τοῦ Κράτους, χωρὶς νὰ ἀποσπάσῃ λωρίδα τῆς σαρκὸς αὐτῶν. Πλεῖσται περιουσίαι, μεταξὺ τῶν ὁποίων φυσικῶ τῶ λόγῳ προέχουσιν αἱ σκανδαλώδεις, ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τῆς εἰσπράξεως, καὶ ἐν γένει τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων εισοδημάτων. Συμβαίνει δηλαδὴ ἐν ταῖς ἐπιστάσεσιν τοῦ δημοσίου ὅ,τι συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς ἐπιστάσεσιν τῶν Τραπεζῶν, τῶν ἐταιριῶν καὶ τῶν ιδιωτῶν. Οἱ διαχειριζόμενοι αὐτὰς ἀποτελοῦσι ἰδιαιτέραν πλουτισμοῦ τάξιν. Οἱ ἀριθμοὶ οὐδέποτε καθυστέρησαν εἰς τοὺς ἀπίστους ὑπολογιστάς. Τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ ὑπηρεταὶ οἰκογενείας δαπανηρᾶς ἐν μικρῷ διαστήματι χρόνου μεταβάλλονται εἰς κεφαλαιούχους ἀπὸ προμηθειῶν, τὰς ὁποίας ἡ διαχείρισίς των ἀποταμιεύει ἐγκληματικῶς.

Τὸ κλεπτικὸν αὐτὸ ἐλατήριον ἐργάζεται μετὰ τοσαύτης δραστηριότητος καὶ εἶναι τόσον ἰσχυρῶς ὀργανισμένον, ὥστε διαφεύγει τὴν κατασταλτικὴν δύναμιν τῆς ὑπὸ ἀνίατον νόσημα διατελοῦσης δικαστικῆς ἐξουσίας. Ὑπάρχουσι διά-

φοροι τσαθμοὶ καθ' ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς κοινωνικο-πολιτικῆς κλίμακος, ἐν τοῖς ὁποίοις ἔχει ὑπερασπιστὰς καὶ συνένόχους. Πρόκειται περὶ ἐκτεταμένης συμμορίας, ἣτις διήρесе μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς τὴν οικονομικὴν διαχείρισιν τῆς ἐπικρατείας. Καὶ ἡ ἀναφاندὸν ἐνεργουμένη κατάχρησις ὁμοιάζει ἄλυσσον, τῆς ὁποίας οἱ κρίκοι ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν διαφορῶν ἀξιομάτων τῆς πολιτείας. Ἐκαστὸν τῶν ἀξιομάτων τούτων ἔχει τὸν ἄμεσον ἢ ἔμμεσον καταχρηστικὸν ἐνεργόν του, καὶ τὸ οικονομικὸν κατὰ τοῦ ἔθνους ἐγκλημα προβαίνει ἀπὸ συστήματος, τοῦ ὁποίου ὁ σατανικὸς ὀργανισμὸς προκαλεῖ ἀληθῶς τὴν ἐκπληξίν, διότι εἶναι τέλειος διὰ τὸ εἶδος τύπος. Ἴνα ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὴν ἀπειρίαν τῶν λεπτομερειῶν, ἀρκεῖ ἡ παρατήρησις, ὅτι δὲν ὑπάρχει ὁ κλεπτικὸς ὑπάλληλος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, εἰμὴ διότι τὸν διατηρεῖ ὁ κλεπτικὸς τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας διευθυντῆς ἐν τῇ πρωτευούσῃ, καλλιεργῶν ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις ἐξαγοράζων τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ, ὁποίου δήποτε βαθμοῦ εἶναι οὗτος, διὰ τῶν πλαγίων δυνάμεων τὰς ὁποίας ἡ συγκεντρωμένη διαφθορὰ ἐπιγινώσκει.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πολιτικὸν ἐλατήριον, συνεταιρίσθη τοῦτο τόσον στενῶς μετὰ τοῦ κλεπτικοῦ, ὥστε καὶ ὅταν δὲν εἶναι ὁμολογουμένως συνένοχον ἐπὶ νοσφίσει, ὑπέχει κατὰ πᾶσαν ἔννοιαν τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς εὐθύνης. Βεβαίως οἱ καταχραστὰὶ οὐδέποτε ἔλειψαν ἐκ τῶν κοινῶν ἢ ἰδιωτικῶν πραγμάτων, ἀλλ' ὅταν ἡ δύναμις ἢ ὠρισμένη εἰς ἀποδίωξιν καὶ καταστολὴν αὐτῶν προδίδη τὴν θέσιν εἰς ἣν ἐτάχθη, τότε μεῖζονα τούτου ὄλεθρον δὲν γνωρίζει ἡ πείρα τῶν κοινωνιῶν. Συμβαίνει λοιπὸν ἐν Ἑλλάδι, ὅτι ἡ δρῶσα πολιτικὴ ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ὄλους τοὺς κεκηρυγμένους καὶ μὴ καταχραστὰς, ἀπὸ τοῦ τελειοδιδάκτου μέχρι τοῦ ἀρχαρίου, ἀπὸ τοῦ εἰς τὰ ἀνοικτὰ ὕδατα ἀλιεύοντος μέχρι τοῦ εἰς τὰ στενά ποιουμένου τὰς διατριβὰς αὐτοῦ. Οἱ νόμοι δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς, τὰ περὶ κοινού συμφέροντος, περὶ

καθήκοντος δόγματα μετεβλήθησαν εἰς τύπους κενῶν λόγων, ὑψηλοὶ σκοποὶ δὲν ὑπάρχουσι, τὰ πάντα διέπει ὁ ἐλαττωματικὸς τῶν διεφθαρμένων κύκλος, καὶ ἐν γένει ἡ πολιτεία βαδίζει ὅπως ἐκείνοι, τοὺς ὁποίους ἡ μέθη κατέλαβεν εἰς τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς τραπέζης βῆμα. Ἔως ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ κατάστασις αὕτη, ἄγνωστον. Κινδυνωδεστέραν δὲν γνωρίζει ἡ ἱστορία. Ἐὰν δὲν ἐπήνεγκεν ἔτι τὰς καταστροφὰς αὐτῆς, δὲν σημαίνει ὅτι ἀπώλεσε τὴν ἰδιότητά της, ἢ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν γρήγορα ἢ ἀργὰ συντέλεσιν αὐτῶν.

Ἐν γένει ἡ πολιτικὴ ἔποψις τοῦ συνεχοῦς αὐτοῦ ἐγκλήματος κατὰ τῆς πολιτείας δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποκλειστικὸν τῆς ὑπουργικῆς ἐξουσίας προϊόν. Διότι ἡ ἐξουσία αὕτη συνεργάζεται μετὰ τῆς βουλευτικῆς διὰ τρόπον, ὅστις καθιστᾷ πολὺ δεινότερον τὸ σύμπτωμα. Ἡ τελευταία διαμόρφωσις αὐτοῦ συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἀμφοτέραι αἱ ἐξουσία αὐταὶ ἐτέθησαν ἀναφاندὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δολιευομένων τὴν οὐσίαν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ. Κατεμηρῆθη τις ἐπὶ παραβιάσει τῶν φορολογικῶν νόμων; πρόκειται νὰ ὑποστῇ τὰς ποινὰς τοῦ λαθρεμπορίου; εἶναι ἔνοχος ψευδῶν φορολογικῶν δηλώσεων; Ἴδου ἀμέσως εἰς ἡ πολλοὶ βουλευταὶ πολιορκοῦσι τὴν κυβερνητικὴν αἴθουσαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ πάθος τῆς ἀρχῆς κρατεῖ τοὺς ὑπουργοὺς δεσμίους καὶ ἡ πονηρία δημιουργεῖ τοὺς μεγάλους τῆς ἐπικρατείας καταχραστὰς. Ἀρκεῖ νὰ λάμψῃ τὸ ἐκλογικὸν φάσγανον, ὥστε ὅλαι αὐταὶ αἱ ἐφήμεροι ὑπουργοβουλευτικαὶ ὑπάρξεις νὰ ρίψωσι καὶ τὸ δόρυ των καὶ τὴν ἀσπίδα των καὶ νὰ παραδοθῶσι εἰς τὴν βδελυρωτέραν ἀποκολοκύνθωσιν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ πολιτεία μένει ἄνευ τῶν κανονικῶν λειτουργῶν αὐτῆς εἰς χεῖρας τῶν ἐφορμούντων κατὰ τῆς περιουσίας της. Ὁ βουλευτῆς δὲν βουλευέται, ὁ κυβερνήτης δὲν κυβερνᾷ, ὁ διοικητῆς δὲν διοικεῖ, ἡ κεντρικὴ καὶ ἡ ἐπαρχιακὴ ὑπηρεσία ἔννοεῖ περὶ τίνος πρόκειται, οἱ δὲ σκύλοι εἰσέρχονται ἐν τῷ μύλῳ χωρὶς νὰ πληρώνωσι ἀλεστικά.

Ἐπάρχει βεβαίως μεγάλη ἐγκληματικὴ συνενοχὴ μεταξὺ ὄλων τῶν ὀργάνων τῆς πολιτείας, τὰ ὅποια καὶ ὅταν ἐν ἀγνοίᾳ διατελοῦσι πρὸς ἄλληλα, ἐν τῇ κινήσει τῆς ἐκλελυμένης λειτουργίας των συμπράττουν. Ἡ ἀδυναμία τῶν χαρακτηριστῶν δὲν δύναται ἐν τοιαύτῃ τῶν δημοσίων πραγμάτων ἐκτυλίξει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐλαφρυντικὴ περίστασις. Κατ' ἀκριβειαν ἡ ἐκβίασις ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς περιφερείας τῶν ἐκλογικῶν διαχειριστῶν, ὑπερπηδῶσα δὲ ὅλα τὰ ὀχυρώματα τῶν νόμων καὶ τῶν ὀργανισμῶν, σύρει ὀπισθὲν τῆς τοὺς εἰς οὐς εἶναι οὗτοι ἐμπειστευμένοι ἀνάνδρους. Ἡ ἀνανδρία δὲν εἶναι τὸ μικρότερον ἐγκλημα τῆς πολιτικῆς· ὅταν οἱ ταχθέντες εἰς τὴν πρώτην τῶν κινδύνων γραμμὴν, στρέψωσι τὰ νῶτα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, περιττὸς πᾶς ἄλλος λόγος διὰ τοὺς πωλουμένους προδότας, διότι οἱ δειλοὶ ἀρκοῦσιν εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ἰδιαιτέρα ἀυστηρότης τῶν προνοητικῶν λαῶν εἰς τὴν κατάταξιν τῶν προδοτικῶν κατὰ τῆς πολιτείας αὐτῶν ἐγκλημάτων.

Τὸ πολιτικὸν ἐλατήριο εἰς διασπάθην τῶν δημοσίων χρημάτων, συνδυαζόμενον πρὸς τὸ κλεπτικὸν ἐλατήριο τῶν κινουμένων ὑπὸ ἀμέσου ἀτομικοῦ συμφέροντος εἰς καταστροφῆν τῆς φορολογικῆς αὐτῶν ὑποχρεώσεως, ἀπολήγει διὰ τὴν Ἑλλάδα εἰς καθαρὰν τῆς ἐπικρατείας ζημίαν, τὴν ὅποιαν οἱ μετριώτεροι ὑπολογισμοὶ δύναται νὰ ἀναριθμῶσι εἰς 30 τοῦλάχιστον ἑκατομμύρια δραχμῶν. Πολλοὶ ἑκατομμυριούχοι ὀφείλουσι τὰς ρίζας αὐτῶν εἰς τὴν παρέλκυσιν τῶν φορολογικῶν νόμων. Οἱ μικροὶ φορολογούμενοι καταδιώκονται ἀυστηρότερον, καὶ διὰ τοὺς μεγάλους φορολογουμένους ὄρια ἢ φορολογικὴ εὐγένεια δὲν ἔχει. Τί ἔχει νὰ δώσῃ ὁ μικρὸς; ἐνῶ ὁ πρὸ τοῦ τελωνιακοῦ φραγμοῦ διαβαίνων παχὺς κριὸς δύναται νὰ κρύψῃ ὄλους τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεως.

Ἄνευ περιστροφῶν, ἡ λαθροχειρία εἰς τὴν ἐμπορικὴν φο-

ρολογίαν (τελώνια κλπ.), ἡ λαθροχειρία εἰς τὴν βιομηχανικὴν φορολογίαν (ἐπιτηδεύματα κλπ.), ἡ λαθροχειρία εἰς τὴν κτηματικὴν φορολογίαν (οἰκοδομαὶ κλπ.) ἀποτελοῦσι δραστηριώτατα στοιχεῖα ὀρμητικοῦ πλουτισμοῦ. Καὶ δὲν κερδαίνουν οἱ τὴν φορολογικὴν ἐπιβουλὴν συστηματικῶς διενεργούντες τὰ ἄμεσα ἐξ αὐτῆς κέρδη, εἰς ἄφεισιν δηλαδὴ τῶν φορολογικῶν βαρῶν αὐτῶν, τὰ ὅποια ἐν τούτοις δύναται νὰ ἀναβαίνωσιν εἰς λίαν ἀξιοσέβαστον μερίδα, ἀλλὰ συγχρόνως κατασκευάζουσι εἰς ἑαυτοὺς τοποθέτησιν προνομιούχον ἀπέναντι τῶν μικρῶν φορολογουμένων, τοὺς ὁποίους δὲν ὑπάρχει συμφέρον ἵνα περιλάβῃ εἰς τὰς τάξεις τῆς ἢ συστηματικῆς τῶν οικονομικῶν τοῦ Κράτους ἐπιβουλῆς. Οἱ κερδαίνοντες διὰ τοῦ ἐγκλήματος τοὺς φόρους αὐτῶν ἐπικάθηνται οὕτω βαθμηδὸν τοῦ ἐμπορικοῦ, βιομηχανικοῦ καὶ κτηματικοῦ συναγωνισμοῦ, καταβάλλοντες δὲ τοὺς ἀντιζήλους ἐπιτείνουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς ἑαυτῶν προσόδους εἰς προβίβασμόν τοῦ ἐγκλήματος καὶ θρίαμβον τῆς τελεσιουργοῦ αὐτοῦ τακτικῆς.

Ἄνυπολόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαι τοιαύτης καταστάσεως πραγμάτων. Ἡ μὲν πολιτεία στερεῖται τοῦ ἡμίσεος τῶν εἰσοδημάτων, τὰ ὅποια ἐν τούτοις ὁ Λαὸς τῇ πληρώνει, ἡ δὲ κοινωνία ἀποκτᾷ τοιαύτα σπέρματα ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως καὶ γενικῆς παρακμῆς, ὅποια δύναται νὰ μαρτυρήσωσιν ὅλαι αἱ περίοδοι καθ' ἃς ἡ διαφθορὰ δημιουργεῖται ἐν τοῖς ἐργαστασίαις τῆς πολιτείας. Προτιμώτεροι διὰ τὸ κοινωνικὸν ἀποτέλεσμα εἶναι ἑκατὸν κλέπται εἰς τὰς ὁδοὺς παρά εἰς διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ Λαοῦ, ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς πολιτείας, κατασκευαστῆς ἑκατομμυρίων. Τὸ τίναγμα τὸ ὅποion ἢ τοιαύτη ἐγκληματικὴ διενεργεῖ καθ' ἅπαντα τὸν ὀργανισμόν τῆς κοινωνίας, εἶναι φοβερά σύγκρουσις πρὸς ὅ,τι θεωρεῖται δίκαιον, ἱερὸν καὶ καθῆκον. Τότε ἡ πολιτεία ἀποδεικνύεται εἰς ὄλων τὰ ὄμματα ὡς παγίς, καὶ τὸ σύνθημα τῆς φαυλοκρατίας προχωρεῖ εἰς τὰς τελευταίας αὐτοῦ συμφοράς.

ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

Ἡ Τράπεζα αὕτη ἀριθμεῖ εἴκοσι περίπου ἐτῶν ὑπαρξίν. Ἡ τιμὴ τῶν μετοχῶν τῆς ἀπὸ 18 Ἀγγλικῶν λιρῶν ἐν ἔτει 1865 κατέβη εἰς 7 λίρας ἐν ἔτει 1867, διπλασιασθέντος δὲ τοῦ τραπεζικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου ἀνέβη εἰς 19 λίρας ἐν ἔτει 1875, ἵνα καταπέσῃ εἰς 3 λίρας τῷ 1877. Κατὰ τὸ ἔτος 1881 ἀνέβη εἰς 25 λίρας, νῦν δὲ στρέφεται περὶ τὰς 21 λίρας.

Ὅλιγα πιστωτικὰ καταστήματα θέλει εὐρῆ τις διατελοῦντα ὑπὸ τοιαύτας διακυμάνσεις. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ Τράπεζα συνδέεται ἐπὶ τοσοῦτον πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν, ὥστε καθόσον ἡ οἰκονομικὴ πίστις ταύτης στηρίζεται ἢ πίπτει, κατὰ τοσοῦτον τὸ αἰσθάνονται καὶ ἐκείνης αἱ τρέχουσαι τιμαί. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἡ περὶ ἧς πρόκειται Τράπεζα κερδοσκοπεῖ ἐπὶ τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας διὰ τρόπου παντάπασιν ἀγνώστου εἰς τὰς ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ τραπεζικὰς ἐργασίας. Ἐγχείεται εἰς τὸν ὄργανισμὸν τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως ἢ ὑποχώρησις αὐτῆς εἰς πᾶν εἶδος ἐκμεταλλεύσεως. Κυβέρνησις ἧτις τῶν πάντων στερεῖται εἰς τὴν στοιχειωδεστέραν λειτουργίαν αὐτῆς, δύναται τὰ πάντα νὰ παραδίδῃ εἰς τοὺς χρηματιστάς, οἵτινες προτφέρονται εἰς τὰς στιγμιαίας καὶ κατεπειγούσας αὐτῆς ἀνάγκας. Τοιοῦτοτρόπως αἱ κανονικαὶ ἐργασίαι τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπέζης συνίστανται εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως δι' ἄλληλαλλήλων δανείων, ἐπὶ παραχωρήσει τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ φόρου, ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς φορολογικῆς ἐν τῷ πανταχόθεν διαλυομένῳ Κράτει περιφερείας.

Τοιαῦται χρηματιστικαὶ σχέσεις ὅσον ἀφ' ἐνὸς εἶναι ἐπικίνδυνοι εἰς τὸ τραπεζικὸν κατὰστημα τὸ ὅποιον τὰς ἐπιχειρεῖ, διότι ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοιούτους ὄρους δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἢ ἐπικράτεια, τόσον ἀφ' ἐτέρου ἀνταμείβονται ὑπὸ μεγάλων κερδῶν, τὰ ὅποια δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι εἶναι τὸ ἀντίτιμον

τῶν μεγάλων κινδύνων. Τοιοῦτοτρόπως ἐν ἔτει 1881 τὰ κέρδη τῆς Ὀθωμανικῆς Τραπέζης ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε κατωρθώθη νὰ διανεμηθῇ ὡς μέρος εἰς τοὺς μετόχους αὐτῆς τὸ σημαντικὸν ποσὸν 750,000 λιρῶν, ἧτοι 15 τοῖς 0/0. Κατὰ τὸ ἔτος 1882 τὰ κέρδη τῆς Τραπέζης ταύτης ἀνέβησαν εἰς 1,410,456 λίρας, ἐξ ὧν ἀφαιρουμένων διὰ τὰ ἐξοδα 217,630 λιρῶν καὶ 144,637 διὰ τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, τοὺς ἰδρυτὰς καὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς, τὸ ὑπόλοιπον διανεμήθη ὡς μέρος τοῖς μετόχοις, πρὸς 15 τοῖς 0/0 ὅπως καὶ κατὰ ἔτος 1881.

Ἡ Ὀθωμανικὴ Τράπεζα, λέγει ὁ Economist, συντηρεῖται κυρίως ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως, τῆς ὁποίας τὰ χρεώγραφα ἀποτελοῦσι τὸ πλεῖστον τῶν ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ αὐτῆς ἀξιῶν. Διαρκὲς κονδύλιον ἐν τοῖς ἰσολογισμοῖς τῆς Τραπέζης ταύτης εἶναι 2,700,000 λίραι προκαταβολὴ εἰς τὴν Τουρκικὴν κυβέρνησιν, ἐκ τῶν πρὸς τὴν ὁποίαν τρεχουμένων λ)μῶν τῆς Τραπέζης προκύπτει ὅτι αὕτη τῇ ἐδάνεισε ἐπὶ πλέον 1,353,576 λίρας. Ἐκαστος ἐννοεῖ τὴν σημασίαν τῶν τοιούτων τραπεζοκυβερνητικῶν σχέσεων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὡς πακτωλὸς πρέπει νὰ θεωρηθῇ διὰ τοὺς ἐκμεταλλευτὰς τῆς Ὀθωμανικῆς τραπέζης ἢ ἐπιχειρήσις τοῦ μεταξὺ τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ἄλλων δανειστῶν αὐτῆς συμβιβασμοῦ, ὅστις ἀφέθη ἀποκλειστικὸν προνόμιον διαχειρίσεως εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Τράπεζαν. Τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ ἔρχεται κατόπιν. Αἱ παχεῖαι μερίδες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Τράπεζαν εἶναι, ὡς ἐρρέθη, τὸ ἀντίτιμον τῶν μεγάλων κινδύνων τοὺς ὁποίους αὕτη διατρέχει.

Ἐως τοῦ θά φθάσῃ ἡ ἐνεργουμένη ἐν Κωνσταντινουπόλει τραπεζοκυβερνητικὴ ἐκμετάλλεισις, ἀδηλον πρὸ τοῦ τέλους τὸ ὅποιον παρασκευάζουσιν οἱ καιροὶ εἰς τὸ ἀπ' αἰῶνος ἐξελισσόμενον παρὰ τὸν Βόσπορον δρᾶμα. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ πυθμὴν τοῦ φρέατος, ὅπερ ἀνοίγει ὁ δεσποτισμὸς,

ἤρχισεν ἀπό τινος νὰ ἀνθίσταται εἰς τὰς ἀντλίαις, τὰς ὁποίας ἡ ἀπληροῦς ἀδιακόπως κινεῖ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ οἰκονομικὸς ὄλεθρος καὶ ὁ κοινωνικὸς ὄλεθρος συναντῶνται ἐπὶ τῆς γενικῆς ἐξαντλήσεως, τὴν ὁποίαν τὰ ἱστορικὰ αἷτια αὐτῶν δημιουργοῦσι. Δὲν μένει εἰμὴ εἰς τὸν χρόνον νὰ ἀποδείξη, πότε θὰ συμπληρωθῶσιν αἱ μοιραῖαι στροφῆαι αὐτῶν.

ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΣ ἘΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐν τῷ 123ῳ φυλ. τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως ἐπραγματεύθημεν, ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ ὀριζομένης πηγῆς, τὰ σχετικὰ φαινόμενα περὶ τὴν ἐν Ἀθήναις θνησιμότητα κατὰ τὸν μῆνα Μάιον ἐ. ἐ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ θνησιμότητα κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἐ. ἐ., ἰδοὺ πῶς αὕτη ἐκτυλίσσεται κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε βᾶσιν τοῦ ἐξ 70 χιλ. περιπίπου Ἀθηναϊκοῦ πληθυσμοῦ :

Ἐν γένει ἀπεβίωσαν 80 ἄρρενες καὶ 62 θήλειαι, τὸ ὅλον 142, ἧτοι 3 πλείοτερον τῶν κατὰ Μάιον ἀποβιωσάντων. Ἐξ αὐτῶν 136 ἐν τῇ πόλει καὶ 6 ἐν τοῖς περιχώροις, 3 ἐν τῷ Δημοτικῷ Νοσοκομείῳ, 1 ἐν τῷ Στρατιωτικῷ Νοσοκομείῳ καὶ 138 ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν. Ἐκ τῶν τελευταίων 18 ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀ τμήμα τῆς πόλεως, 28 εἰς τὸ β', 26 εἰς τὸ γ', 16 εἰς τὸ δ', 23 εἰς τὸ ε', καὶ 22 εἰς τὸ ς'.

Κατὰ λόγον ἡλικίας 6 ἀπεβίωσαν ἐντὸς τοῦ πρώτου μηνὸς τῆς ζωῆς, 47 ἀνω τοῦ μηνὸς μέχρι τοῦ ἔτους, 17 ἀπὸ 1—5 ἐτῶν, 10 ἀπὸ 5—10 ἐτῶν, 7 ἀπὸ 10—15 ἐτῶν, 3 ἀπὸ 15—20 ἐτῶν, 8 ἀπὸ 20—30 ἐτῶν, 10 ἀπὸ 30—40 ἐτῶν, 10 ἀπὸ 40—50 ἐτῶν, 2 ἀπὸ 50—60 ἐτῶν, 4 ἀπὸ 60—70 ἐτῶν, 10 ἀπὸ 70—80 ἐτῶν, 5 ἀπὸ 80—90 ἐτῶν, 2 ἀπὸ 90—100 ἐτῶν, καὶ 1 105 ἐτῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς νόσους, ἐξ ὧν προέκυψαν αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀποβιώσεις, ἰδοὺ πῶς κατατάσσονται αὐταί : Εὐφλο-

γία 2 (1 ἄρρεν καὶ 1 θήλυ), ἔστρακία 1 (θήλυ), ἰλαρὰ 1 (α.), τυφοειδῆς πυρετὸς 3 (1 α. 2 θ.), διφθερίτις 8 (3 α. 5 θ.), λαρυγγίτις 1 (α), κακοήθης πυρετὸς 1 (α.), ἐλώδης καχεξία 1 (α.), ἐρυσίπελας 1 (θ.), ἐγκεφαλονωτιαία μηνιγγίτις 2 (1 α. 1 θ.), μηνιγγίτις 16, ἐξ ὧν 5 ἐκ φυματιώδους μηνιγγίτιδος (7 α. 9 θ.), νοσήματα ἐγκεφάλου 3 (1 α. 2 θ.), ἐκλαμψία 2 (1 α. 1 θ.), τέτανος 1 (α.), βρογχίτις 4 (3 α. 1 θ.), πνευμονία 9 (4 α. 5 θ.), φθίσις πνευμονική 6 (α.), φυματίωσις 9 (5 α. 4 θ.), νόσοι τῆς καρδίας 7 (6 α. 1 θ.), νόσοι τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος 37, ἧτοι 14 ἐκ γαστροεντερικοῦ κατάρου, 17 ἐξ ἐντερικοῦ, 1 ἐκ δυσεντερίας, 1 ἐκ περιτονίτιδος, 1 ἐκ φυματιώσεως τῶν ἐντέρων καὶ 3 ἐξ ἄλλων νόσων τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος (23 α. 14 θ.), νόσοι τοῦ ἥπατος 4 (α.), νόσοι τῶν οὐροποιητικῶν καὶ γεννητικῶν ὀργάνων 2 (1 α. 1 θ.), γεροντικὸς μαρασμὸς 6 (2 α. 4 θ.), ἀτροφία 4 (2 α. 2 θ.), ἀτελής ἀνάπτυξις 1 (α), ἐπιλόχιος πυρετὸς 1 (θ.), 3 ἐκ τυχαίου συμβεβηκότος, 2 ἐκ γαστρικοῦ πυρετοῦ, 2 ἐκ γαστρομηνιγγίτιδος, 1 ἐξ ἀσκήτου ὑδρωπος 1 ἐκ σπονδυλαρθροκάκης καὶ 1 ἐξ ἀποστήματος.

ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ἘΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Α'.

Ἡ προχωροῦσα ὑπερτίμησις τοῦ μεταλλικοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος ἐν ὧρα μάλιστα τοῦ ἔτους, καθ' ἣν ἔνεκεν τῆς ἐπικειμένης εἰσαγωγῆς χρημάτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, διὰ τὴν ἀγορὰν σταφίδων καὶ ἄλλων προϊόντων, ἠλπίζετο ἡ βελτίωσις αὐτῶν, ἐστενοχώρησεν ἐπὶ τοσοῦτον τὰς ἀγορὰς, ὥστε τὸ ζήτημα τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, εἰς ἣν δικαίως ἀποδίδεται ἡ κρίσιμος αὕτη τοῦ τόπου θέσις, κατέστη ἀντικείμενον σπουδαίων σκέψεων καὶ ἀπειλεῖ σοβαρὰς συνεπειάς.

Εύκαιρον επομένως νομίζομεν τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος τούτου, ὅπως δώσωμεν, εἰ δυνατόν, ἀφορμὴν εἰς εὐρυτέρας ἐρεύνας, πρὸς ὅσον ἔνεστιν ἀκριβεστέραν διάγνωσιν τοῦ κοινωνικοῦ τούτου νοσήματος. Διότι ἡ ἀκριθὴς τοῦ νοσήματος διάγνωσις εἶναι προαπαιτούμενον ἀπαραίτητον, ὅπως γένηται σκέψις σπουδαία περὶ τῶν μέσων τῆς θεραπείας.

Διὰ τὴν προκειμένην μελέτην θέλομεν ἀναχωρήσει ἐκ τοῦ ζητήματος, ἐὰν καὶ ὁποῖαν προσφέρουσι τῇ κοινωνίᾳ ὑπηρεσίαν τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια, μὴ ὑφισταμένης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἥτοι ὅτε τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια διατελοῦσιν ἐν ἰσοτομίᾳ πρὸς τὰ μεταλλικὰ νομίσματα. Διότι ἐὰν διὰ τῆς κυκλοφορίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων οὐδεμίᾳ προσίγνεται τῇ κοινωνίᾳ ὠφέλεια, ἡ τοιαύτη κυκλοφορία δὲν ἔχει λόγον ὑπάρξεως καὶ επομένως ἔπρεπε νὰ παύσῃ.

Ἡ κυκλοφορία τραπεζικῶν γραμματίων εἰς τὸ ἄρτιον, ἥτοι ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τὰ μεταλλικὰ νομίσματα, αὐξάνει τὸ κεφάλαιον τοῦ τόπου. Συνέπεια δὲ τῆς αὐξήσεως τοῦ κεφαλαίου εἶναι ἡ ἐλάττωσις τοῦ ὄρου τοῦ τόκου, καὶ συνέπεια τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὄρου τοῦ τόκου, ἥτοι τῆς εὐθηνίας τῶν κεφαλαίων, εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐπιχειρήσεων, ἧτις καὶ κέρδη καὶ ἐργασίαν παρέχει.

Λαμβανομένου ὑπ ὄψιν τοῦ ἀμέσως πρὸ τῆς ὑφισταμένης ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας δημοσιευθέντος ἰσολογισμοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἥτοι τοῦ τῆς 31 Δεκεμβρίου 1876 παρατηρεῖται, ὅτι χωρὶς νὰ ὑφίστανται ὑποτίμησιν τινα, ἐκυκλοφοροῦν τραπεζικὰ γραμμάτια ἐκ δρ. παλαιῶν 36,000,000, ἥτοι δραχμῶν νέων περίπου 32,000,000. Ἐὰν ἔλλειπον τὰ τραπεζικὰ ταῦτα γραμμάτια, ἡ ἠψυχοδοσία ἤθελεν ἐνεργεῖσθαι διὰ μεταλλικοῦ 32,000,000, τὰ ὅποια ἤθελον εἶσθαι τὸ ἀντίτιμον προϊόντων καὶ ἐργασίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, διὰ νὰ εὐρίσκηται πάντοτε ἐτοιμία

πρὸς ἐξάργυρωσιν τῶν παρουσιαζομένων αὐτῇ πρὸς τοῦτο γραμματίων τῆς, ἐτήρει εἰς τὰ ταμεῖά τῆς μεταλλικὸν ἴσον πρὸς τὸ 1)3 τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων, ἡ αὐξήσις τοῦ κεφαλαίου τοῦ τόπου, ὡς ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ μεταλλικοῦ διὰ τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, περιορίζετο εἰς δραχ. νέας 21,500,000 ἥτοι εἰς 32,000,000 μείον τοῦ ἀπαιτουμένου μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματος ἐκ δραχ. 40,500,000.

Ἐνῶ λοιπὸν ἡ κοινωνία ἀνευ τινὸς ζημίας πορίζεται τὴν ἐκ τῆς εὐθηνίας τῶν κεφαλαίων ὠφέλειαν, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐξ ἐτέρου διὰ κυκλοφορίας χρεῶν τῆς ἀτόκων, ὅποια εἶναι τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια, ἀγοράζει χρέη ἔντοκα, ἥτοι ἐμπορικὰ συναλλάγματα καὶ χρεωστικὰς ὁμολογίας διαφόρων δανείων, καὶ ὠφελείται τοὺς ἐντεῦθεν προκύπτοντας τόκους, διότι δὲν θέτει βεβαίως τὰ γραμμάτια τῆς εἰς κυκλοφορίαν δωρεάν, ἀλλ' ἐπὶ τόκῳ, εἰς προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν συναλλαγμάτων καὶ χορηγήσεις δανείων. Διὰ ταῦτα ἡ Τράπεζα ὑποβάλλεται εἰς ἀντιστοίχους πρὸς τὴν κοινωνίαν ἢ τὸ δημόσιον ταμεῖον παροχὰς, οἷαι εἰσὶν ὁ προσδιορισμὸς ἀνωτάτου ὄρου τοῦ τόκου, ὃν δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ κατὰ τὰς προεξοφλήσεις καὶ τὰς χορηγήσεις δανείων, τὸ μέρος τῆς κυβερνήσεως ἐκ τῶν τόκων, τῶν ἐκ τῆς κυκλοφορίας τραπεζικῶν γραμματίων προερχομένων κλπ. Κατὰ πόσον δὲ αἱ παροχαὶ αὗται καὶ ἰδίως ὁ προσδιορισμὸς μεγίστου ὄρου τοῦ τόκου εἰσὶ κοινῆς ὠφελείας, τοῦτο ἐπραγματεύθημεν ἄλλοτε ἐν τῇ Οἰκονομικῇ Ἐπιθεωρήσει.

Τὸ ὄριον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια δὲν ὑφίστανται ὑποτίμησιν τινα σχετικῶς πρὸς τὰ μεταλλικὰ νομίσματα, δὲν εἶναι μόνιμον. Διότι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῶν ληψοδοσιῶν καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων. Ἐν ἐποχῇ τινι δύναται νὰ κυκλοφορήσῃ ἀνώτερον ποσὸν, ἐν δὲ ἐτέρᾳ κατώτερον ποσὸν τραπεζικῶν γραμματίων. Παρ' ἡμῖν ἐκτὸς τῆς κατ' ἔτος αὐ-

ξήσεως παρατηρείται τοιαύτη κατά τους μήνας Αύγουστον και Σεπτέμβριον, μείωσις δὲ κατὰ τους μήνας Μάιον καὶ Ἰούνιον. Ἄλλ' ὅταν ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία δὲν ὑφίσταται, εὐθὺς ὡς ἡ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἤθελεν ὑπερβῆ τὰ ὄρια τοῦ ἀρτίου, τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα ἐπιτρέπονται εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν καὶ ἀνταλλάσσονται διὰ μεταλλικοῦ, μέχρις οὗ τὸ ποσὸν αὐτῶν περιορισθῆ ἐντὸς τοῦ ὁρίου τῆς διατηρήσεως τῆς τιμῆς αὐτῶν εἰς τὸ ἄρτιον.

Μετὰ τὰ εἰρημένα περὶ τῆς ὑπηρεσίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, μὴ ὑφισταμένης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, μεταβαίνοντες νῦν εἰς τὴν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία καθ' ἑαυτὴν δὲν ἐπιφέρει τὴν ὑποτίμησιν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων. Τὴν ὑποτίμησιν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἐπιφέρει ἡ αὐξήσις τοῦ ἐν κυκλοφορίᾳ ποσοῦ αὐτῶν, ἥτοι ἡ ὑπέρβασις τοῦ ὁρίου ἐντὸς τοῦ ὁποίου διατηρεῖται ἡ ἀξία αὐτῶν εἰς τὸ ἄρτιον, ἡ δὲ αὐξήσις τοῦ ποσοῦ καὶ ἐπομένως ἡ ὑπέρβασις τοῦ ὁρίου εἶναι συνήθως παρακολούθημα τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. «Ἐὰν», λέγει ὁ Macleod, χάριν τῆς εὐκολίας τοῦ κοινοῦ, θεωρῆται λυσιτελής ἡ ἐκδοσις τραπεζικῶν γραμματίων ἢ χαρτονομισμάτων, ἥτοι γραμματίων τοῦ δημοσίου, ὁ μόνος τρόπος τῆς διατηρήσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν εἰς τὸ ἄρτιον, εἶναι ὁ περιορισμὸς τοῦ ποσοῦ αὐτῶν. Δὲν ἐννοοῦμεν διὰ τούτου τὸν περιορισμὸν αὐτῶν εἰς ἀπολύτως ὠρισμένην ποσότητα, ἀλλὰ τὴν εὔρεσιν μέσου τινὸς, δι' οὗ νὰ μὴ κυκλοφορῆ ἄνωτέρα ποσότης τραπεζικῶν γραμματίων ἢ ὅση ἤθελε κυκλοφορεῖ, ἐὰν ἀντηλλάσσοντο διὰ μεταλλικοῦ. Ἐὰν πλεον τοῦ ποσοῦ τούτου ἤθελε τεθῆ εἰς κυκλοφορίαν, τὸ αὐτὸ θέλει ἐπέλθει ἀποτέλεσμα, ὁποῖον καὶ κατὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν κυκλοφορίαν μεταλλικῶν νομισμάτων, ἐὰν μὴ ἐξαχθῶσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἥτοι θέλουσιν ὑποτιμηθῆ. Αἱ δὲ ἀναγκαῖαι συνέπειαι τῆς πληθώρας ταύτης θέλουσιν ἐπακολουθήσει, τουτέστιν ἡ ἀγοραία ἀξία (ἢ ἡ χαρτίνη ἀξία) τοῦ με-

ταλλικοῦ θέλει ὑψωθῆ ὑπὲρ τὴν διατίμησιν, καθὼς καὶ ἡ ἀξία τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος. Ἐὰν τοιοῦτό τι συμβῆ, τὸ κατάλληλον φάρμακον εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῆς ποσότητος τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων, μέχρις οὗ ἡ ἀγοραία ἀξία τοῦ μεταλλικοῦ ὑποβιβασθῆ μέχρι τῆς διατιμήσεως. Ἐνόσω τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα ἀνταλλάσσονται διὰ μεταλλικοῦ, τουτέστιν ἐνόσω ὁ κομιστὴς αὐτῶν δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξαργύρωσιν των ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει, εἶναι πρόδηλον, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποστῶσιν ὑποτίμησιν τινα, διότι ἐὰν ὑποστῶσιν ὑποτίμησιν, ἕκαστον πρόσωπον, κομίζον τραπεζικὰ γραμματῖα, δύναται νὰ ζητήσῃ ἀμέσως τὴν διὰ μεταλλικοῦ ἀνταλλαγὴν των. Ἄλλ' ἐὰν, ἐνῶ τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα διατηρῶνται ἐν κυκλοφορίᾳ, ἡ ἐξαργύρωσις των ἀναστέλληται, τότε τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα καθίστανται ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν νόμισμα νέου εἶδους, ἀκριβῶς ὅπως τὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἡ δὲ ἀξία των θέλει ἐπηρεάζεσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν νόμων τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, τουτέστιν ἐκ τοῦ ἐν κυκλοφορίᾳ ποσοῦ αὐτῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰς δι' αὐτῶν ἐνεργουμένας ληψοδοσίας.»

Παράδειγμα τῆς ὀρθότητος τῆς θεωρίας ταύτης πρόκειται ἡμῖν τὰ γραμματῖα τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς, τὰ ὁποῖα κυκλοφοροῦσιν εἰς τὸ ἄρτιον καὶ τοι νόμῳ ὑφισταμένης ἐτι ἐν Γαλλίᾳ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. «Ἡ εἰς τὸ ἄρτιον, λέγει ὁ ἀνωτέρω συγγραφεὺς, διατήρησις τῆς ἀξίας τῶν γραμματίων τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς, καὶ τοι ὑφισταμένης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν λήψιν εὐλόγων μέτρων πρὸς περιορισμὸν τοῦ ἐν κυκλοφορίᾳ ποσοῦ αὐτῶν.»

Ἡρέπει ἐπομένως νὰ ἐννοηθῆ καλῶς, ὅτι τὸ μεταλλικὸν ἐναποταμίευμα τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία, οὐδόλως συντελεῖ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀξίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων. Διότι εὐθὺς ὡς ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία ἐπεβλήθη, τὰ τραπεζικὰ γραμ-

μάτια, τὰ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει πληρωτέα, τέλειον ἐξηφανίσθησαν, ἀντικατέστησαν δὲ ταῦτα χαρτονομίσματα τῆς κυβερνήσεως, φέροντα τὰ ἐμβλήματα τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Ἐνὸς τὰ τραπεζικά γραμμάτια δὲν ἀνταλλάσσονται διὰ μεταλλικοῦ, τοσαύτην δύναται νὰ ἔχη ἐπιρροὴν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀξίας αὐτῶν τὸ ἐν τοῖς ταμείοις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μεταλλικόν, ὅπερ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν δύναται αὕτη νὰ διαθέσῃ, ὅσην ἤθελεν ἔχει δι' αὐτὰ ταῦτα καὶ τὸ ἐν τῇ Γαλλικῇ καὶ τῇ Ἀγγλικῇ ἢ καὶ ἑτέρα τινὶ Τραπεζῇ εὐρισκόμενον. Βεβαίως τὰ τραπεζικά γραμμάτια τυγχάνουσι τῆς ὑπολήψεως τοῦ κοινοῦ, ὅταν ἔχωσιν ὡς ἀντίκρυσμα μεταλλικόν, ἀλλὰ μεταλλικόν, ὅπερ κατὰ βούλησιν ὁ κομιστὴς τῶν γραμματίων δύναται νὰ λάβῃ ἀντὶ τῶν εἰς χεῖράς του γραμματίων.

Ὁ κ. Τρικούπης, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀλανθάστως δύναται τις νὰ εἶπῃ τὸ τοῦ κ. Dessou ἐν τῇ Γαλλικῇ Βουλῇ «en matière des finances, vous n'avez plus une seule faute à commettre», παραγωνώρισας τοὺς περὶ τραπεζικῶν γραμματίων καὶ ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας κανόνας, ἀντὶ νὰ συμφωνήσῃ τὸ εὐλόγον, τὸ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἐκ τῆς Τραπεζῆς δάνειον τῆς κυβερνήσεως, ἀνώτατον ὄριον τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, παρεδέξατο διὰ τῆς ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου 1880 συμβάσεως αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐναντίον τῆς βάσεως, ἣν ἠκολούθησαν διὰ τῶν προηγουμένων συμβάσεων, καὶ ἣτις εἶναι ἡ μόνη ὀρθὴ κατ' ἀρχὴν, τὴν εἰς οὐδένα λόγον στηριζομένην βᾶσιν «ἵνα τὸ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων, πλὴν τῶν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὀφειλομένων, καὶ τὸ ποσοῦ τῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ ἀτόκων καταθέσεων μὴ ὑπερβαίνωσιν ὁμοῦ τὸ τριπλάσιον τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματος· ἀλλ' ὡς μέρος τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματος νὰ λογίζωνται καὶ τὸ παρὰ

τῆς κυβερνήσεως εἰς μεταλλικά νομίσματα δυνάμει τῆς συμβάσεως ταύτης (ἄρθρ. 2) ὀφειλόμενον ποσοῦν, πάσης ἑτέρας περιοριστικῆς διατάξεως τῶν καταστατικῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νόμων μὴ ἐφαρμοζομένης, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ἀναγκαστικὴ κτκλοφορία.»

Δυνάμει τῆς συμβάσεως ταύτης καὶ ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ κατὰ τὴν 30 Ἀπριλίου ε. ε. ἰσολογισμοῦ τῆς ἡ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐδύνατο νὰ ἔχη εἰς κυκλοφορίαν τραπεζικά γραμμάτια ἐκ δραχ. 447,000,000. Ἐὰν δὲ εἰς τὸ μεταλλικόν ἐναποταμίευμα συμπεριλαμβάνηται καὶ τὸ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διαθέσιμον ἐν ὄψει μεταλλικόν, ὅπερ ἀνέρχεται εἰς δραχ. 8,500,000 περίπου, τὸ ποσοῦν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων ἐδύνατο νὰ ἀναβιβασθῇ εἰς δραχ. 442,500 000, ἀπέναντι δανείου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐκ δραχ. 62, 400,000.

Κατὰ τὴν 31 Ἀπριλίου ε. ε. ἐκ τῶν παραδοθέντων τῇ Τραπεζῇ 126,157,840 γραμματίων, ὑπῆρχον ἐν κυκλοφορίᾳ γραμμάτια 98,560,950, ἅτινα ὑπερβαίνουσι τὸ πρὸς τὴν κυβέρνησιν δάνειον κατὰ δραχ. 36,151,757· ἀπειλεῖται δὲ ἡ ἀγορὰ δι' ἑτέρων 20 ἢ 50 ἑκατομμυρίων, καὶ ἔτι πλέον, καθ' ὅσον ἤθελεν ἀυξήσει τὸ μεταλλικόν ἐναποταμίευμα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Τὸ ἀνωτέρω ποσοῦν τῶν δραχ. 36,151,757, ὅπερ ὑπολείπεται μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὀλικοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων κατὰ τὴν 30 Ἀπριλίου ε. ε. ἀφαίρεσιν τοῦ πρὸς τὴν κυβέρνησιν δανείου, ἀποτελεῖ τὸ προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Τὸ προνόμιον ὁμοῦ τοῦτο πρὸ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἦτο κατὰ τὴν 31 Δεβρίου 1876, περιωρίζετο εἰς δραχ. 21, 500,000 ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ 1)3, διότι τοῦτο ἀντεπροσωπεύετο ὑπὸ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματος, μὴ δυναμένου νὰ διατεθῇ. Ὡστε ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία διηκούλυε τὴν Τράπεζαν, ὅπως αὐξήσει ὑπὲρ

ἐαυτῆς τὴν κυκλοφορίαν τῶν γραμματίων τῆς κατὰ δραχ. 14,651,757.

Ἡ ἐκ τοῦ πλεονασμοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων ὑποτίμησις αὐτῶν καὶ ἡ ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων βελτίωσις τῆς ἀξίας των, μέχρι τῆς ἰσοτιμίας αὐτῶν πρὸς τὰ μεταλλικὰ νομίσματα καὶ ὑπὲρ αὐτῆν, δύναται τις νὰ προσθήσῃ, στηρίζονταί εἰς τὸν νόμον τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως. Εἰς τὴν ἐφαρμογὴν δὲ τοῦ νόμου τούτου τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως κατέφυγον, ὡς γνωστόν, ἦτε Γαλλικὴ Τράπεζα, ὅπως διατηρήσῃ τὴν ἀξίαν τῶν γραμματίων τῆς, καὶ αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν λατινικὴν νομισματικὴν ἔνωσιν ἐπικράτειαι, ὅπως διατηρήσωσι τὴν ἀξίαν τῶν ἀργυρῶν πενταφράγκων κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ὑποτίμησιν τοῦ ἀργύρου. Διότι καὶ αὐταὶ ἀνέστειλαν τὴν ἐκκοπὴν νέων ἀργυρῶν πενταφράγκων, ὅπως περιορισθῇ ἡ προσφορὰ αὐτῶν, τὸ δὲ πείραμα ἐπέτυχε, διότι οὐδεμία ὑφίσταται διαφορὰ μεταξὺ ἀργυρῶν πενταφράγκων καὶ χρυσῶν νομισμάτων, ὡς πρὸς τὴν ἐφ' ἣ εἰσὶ διατετιμμένα ἀξίαν, ἐν τε τῇ Γαλλίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐπικρατείαις, ταῖς ἀποτελοῦσαι τὴν νομισματικὴν ἔνωσιν.

Ἄλλ' ὅμως τὸ πρὸς τὴν κυβέρνησιν δάνειον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐνεκεν τοῦ ὁποίου ἐπεβλήθη ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν γραμματίων τῆς, κατέστησεν ἀδύνατον τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως κατὰ τὴν κυκλοφορίαν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ὅπως περιορισθῶσιν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εἰς τὸ ἄρτιον διατηρήσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν. Ἐξεταστέον ἐπομένως μέχρι τίνος σημείου ἔπεπε νὰ προχωρήσῃ ἡ ὑπερβάσις τοῦ ὁρίου τοῦ ἀρτίου ἐνεκεν τῶν πρὸς τὴν κυβέρνησιν δανείων, διότι ἤθελεν εἶσθαι ἐντελῶς παράλογον νὰ ἐπιτραπῇ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ νὰ ἐξαναγκάσῃ τὴν κυκλοφορίαν τραπεζικῶν γραμματίων ὑπὲρ ἐαυτῆς, τῆς κοινωνίας ὑφισταμένης τὰς ζημίας τῆς ὑποτι-

μήσειός των. Εἰς τὸ ἄτοπον δὲ τοῦτο ἀποτέλεσμα ἄγει ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἀνωτάτου ποσοῦ τοῦ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει παθητικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἦτοι τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων αὐτῆς, τῶν ἀτόκων παρ' αὐτῇ καταθέσεων καὶ τῶν πρὸς πληρωμὴν ἐπιταγῶν, εἰς τὸ τριπλάσιον τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματός τῆς καὶ εἰς τὸ τριπλάσιον τοῦ πρὸς τὴν κυβέρνησιν εἰς μεταλλικὸν δανείου, ὅπερ παρεδέξατο ἡ σύμβασις τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1880.

Β'.

Ἐπειδὴ ἀμέσως πρὸ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἦτοι κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1876, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶχεν εἰς κυκλοφορίαν γραμμάτια τῆς ἐκ δρ. νέων 32,000,000 περίπου, ὑπάρχει τὸ τεκμήριον, ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο ἀπετέλει τὸ ὄριον τῆς εἰς τὸ ἄρτιον διατηρήσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Διὰ νὰ κυκλοφορῇ ὅμως ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα γραμμάτια τῆς ἐκ δραχ. 32,000,000, ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ διατηρῇ μεταλλικὸν ἐναποταμίευμα ἐκ δραχ. 10,500,000, καὶ ἐπειδὴ εἶχε καὶ ἀτόκους παρ' αὐτῇ καταθέσεις ἐκ δραχ. 2,000,000, τὸ μεταλλικὸν ἐναποταμίευμα ἀναβιάζετο εἰς δραχ. 14,500,000, ἐξ ὧν οὐδὲ λεπτόν ἐδύνατο νὰ διαθέσῃ.

Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εὐρισκομένης τῆς κυκλοφορίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ἡ κυβέρνησις ἔλαβεν ἀνάγκην δανείου, καὶ ἐν ἐλλείψει ἐτέρας διεξόδου κατέφυγεν εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Ἀντὶ δὲ νὰ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν ἰδιὰ τῆς χαρτονομίσματα, μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο τὰ γραμμάτια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Καθ' ὅσον λοιπὸν τὸ δάνειον συνίσταται εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, ἡ Τράπεζα οὐδὲν παρέσχεν εἰς τὴν κυβέρνησιν, εἰμὴ μόνον τὰ ἐμβλήματα τῶν γραμματίων τῆς καὶ ἐπομένως οὐδεμίαν εὐλογον ἀξίωσιν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ ἡ Τράπεζα πλὴν τοῦ νὰ μὴ αὐξήσῃ τὸ μεταλλικὸν ἐναποταμίευμά τῆς, ἐφ' ὅσον τὰ διὰ λίσμὸν τῆς κυκλοφοροῦντα τραπεζικὰ γραμμάτια δὲν ἤθελον ὑπερβαίνει

τὸ ποσὸν τῶν 32,000,000, τὸ δὲ ἕτερον ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει παθητικόν της, ἤτοι αἱ ἄτοκοι παρακαταθῆκαι καὶ αἱ προς πληρωμὴν ἐπιταγαὶ τὰ 2,000,000. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰ ὑπάρχοντα ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικὰ γραμματία ἤθελον προστεθῆ καὶ ὅσα ἤθελον κυκλοφορήσει διὰ λ/σμὸν τῆς κυβερνήσεως, τὸ ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων ἐδύνατο εὐλόγως ν' ἀναβιθασθῆ εἰς δραχ. νέας 32,000,000 πλέον τοῦ εἰς τραπεζικὰ γραμματία δανείου πρὸς τὴν κυβέρνησιν.—Ἐὰν δὲ ἐδίδοτο τῇ Τραπεζῇ ἡ ἄδεια τῆς ἐλαττώσεως τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματός της, κατ' ἀναλογίαν ἔπρεπε νὰ ἐλαττοῦται καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων, τῶν διὰ λ/σμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κυκλοφορούντων, ἤτοι κατὰ τοσοῦτον ἔπρεπε νὰ ἐλαττοῦται τὸ ὅλικόν ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων.

Ἡ κυβέρνησις ὅμως πλὴν τοῦ ἀναγκαστικοῦ δανείου, ὅπερ ἐκ τοῦ κοινοῦ ἐπρομηθεύθη διὰ χαρτονομισμάτων της, φερόντων τὰ ἐμβλήματα τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, εἶχεν ἀνάγκην καὶ μεταλλικοῦ, τοιοῦτο δὲ μεταλλικὸν εἶχεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ὅπερ διετήρει διὰ τὴν ἐξαργύρωσιν τῶν παρουσιαζομένων αὐτῇ γραμματίων της. Ἡ κυβέρνησις λοιπὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς Τραπεζῆς τὸ μεταλλικὸν τοῦτο ἐναποταμίευμα, ἀναστειλάσα ταῦτο χρόνως διὰ τὴν ἐξαργύρωσιν καὶ τῶν διὰ λ/σμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κυκλοφορούντων γραμματίων της, τουτέστι μετατρέψασα τὰ γραμματία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς χαρτονομίσματα. Τί ἐκ τούτου ἐζημιώθη ἡ Τράπεζα; Οὐδέν. Μήπως περιώρισε τὸ ποσὸν τῶν διὰ λογαριασμὸν της κυκλοφορούντων γραμματίων; Οὐχί βεβαίως.

Ἄρα οὐδεμίαν εὐλόγον ἀξίωσιν ἀποζημιώσεώς τινος ἡ ἀυξήσεως τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων ἐδύνατο νὰ ἔχη ἡ Τράπεζα, παραδοῦσα εἰς τὴν κυβέρνησιν τὸ διατηρούμενον ἀνέπαφον ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς μεταλλικὸν, ἀφοῦ διὰ πράξεως τῆς κυβερνήσεως ἀνεστάλη ἡ ἐξαργύρωσις τῶν γραμ-

ματίων της καὶ ἀπηλλάγη τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ νὰ διατηρῆ ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς μεταλλικὸν ἐναποταμίευμα. Τὴν βᾶσιν ταύτην ἔθηκεν ἡ ἀπὸ 7 Νοεμβρίου 1877 σύμβασις μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ τραπεζῆς, δι' ἧς ἐκανονίσθη, ὅτι καθ' ὅσον ἡ κυβέρνησις ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματος, ὅποιον εἶχε προσδιορισθῆ ἐκ 12,500,000, κατὰ τοσοῦτον ἔπρεπε νὰ ἐλαττοῦται ἡ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ἧς εἶχεν ὀρισθῆ ἀνώτατος ὅρος.

Ἄλλὰ τὸ εἰς μεταλλικὸν δάνειον πρὸς τὴν κυβέρνησιν δὲν περιωρίσθη εἰς τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει παθητικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Ποῖον δὲ ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ δίκαιον, τὸ εὐλόγον ἀντάλλαγμα, ὅπερ ἡ κυβέρνησις ὤφειλε νὰ δώσῃ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν διὰ τὸ πέραν τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματός της μεταλλικόν, ὅπερ ἐξ αὐτῆς ἔλαβε; Δὲν εἶναι νομίμως ἀνάγκη πολλῆς σκέψεως πρὸς εὐερσιν αὐτοῦ. Τὸ ἀντάλλαγμα ἔπρεπε νὰ εἶναι ἢ εἰς τραπεζικὰ γραμματία ἀξία τοῦ μεταλλικοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς εἰς τὴν κυβέρνησιν παραδόσεώς του, τουτέστιν ἡ αὐξήσις τῆς κυκλοφορίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ἀντίτιμον τοῦ μεταλλικοῦ τούτου. Ἐὰν ἀντὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἶχε τὸ μεταλλικὸν τοῦτο ἡ Πιστωτικὴ ἢ ἡ Βιομηχανικὴ Τράπεζα ἢ ἕτερός τις τραπεζίτης, ἡ κυβέρνησις ἐδύνατο νὰ χρεωθῆ παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ εἰς τὴν μερίδα τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, λαμβάνουσα δὲ τὰ τραπεζικὰ γραμματία νὰ ἀγοράσῃ δι' αὐτῶν τὸ μεταλλικόν. Καὶ μήπως δὲν ἠγόρασεν ἡ κυβέρνησις καὶ δὲν ἐξακολουθεῖ ἀγοράζουσα, ὅπως καὶ οἱ ἰδιῶται, μεταλλικὸν καὶ συνάλλαγμα ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τραπεζικῶν γραμματίων; Τὸ παρέχειν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τὸ δικαίωμα τῆς κυκλοφορίας τραπεζικῶν γραμματίων ποσοῦ τριπλασίου τοῦ πρὸς τὴν κυβέρνησιν εἰς μεταλλικὸν δανείου, εἶναι ταῦτόν τῳ ἐπιβάλλειν τῇ κοινῇ δάνειον καταναγκαστικὸν ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ποσοῦ τριπλασίου τοῦ πρὸς τὴν Τράπεζαν χρέους τῆς κυβερνήσεως.

Ἐὰν ἡ τράπεζα τὸ μεταλλικόν, ὅπερ ἐδάνεισεν εἰς τὴν κυβέρνησιν, διέθετεν εἰς προεξοφλήσεις, ἀγορὰς χρεωγιάτων ἢ ἄλλα δάνεια, ἐδύνατο νὰ ἔχη εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν της γραμμάτια ἐμπορικὰ καὶ ὁμόλογα τριπλασίου ποσοῦ; Οὐχὶ θεβαίως. Ἡ σύμβασις ὁμως τῆ παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ πράξη τοῦτο.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπεραίνεται, ὅτι τὸ ἀνώτατον ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων ἔπρεπε κατ' αὐστηρὸν δίκαιον νὰ ὀρισθῆ εἰς τὰ 2)3 τοῦ ἐν κυκλοφορίᾳ ποσοῦ αὐτῶν κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, πλέον ποσοῦ ἴσου τοῦ πρὸς τὴν κυβέρνησιν δανείου εἰς μεταλλικόν ἢ τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ μείον τοῦ 1)3 τοῦ ἐτέρου ἐπὶ τῆ ἐμφανίσει παθητικοῦ αὐτῆς, ἢ εἰς τὸ ἐν κυκλοφορίᾳ ποσὸν αὐτῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας πλέον τοῦ εἰς τὴν κυβέρνησιν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ μεταλλικοῦ δανείου καὶ μείον τοῦ 1)3 τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ τοῦ 1)3 τοῦ εἰς ἐμφάνισιν ἐτέρου παθητικοῦ αὐτῆς, ὅπερ ταυτόν. Ἐπὶ δὲ τῆ βάσει ταύτῃ τὸ ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων ἐπὶ δανείου πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἐκ δραχ. 62,000,000, εἰς ὅσας περίπου ἀνέρχεται σήμερον, δὲν ἐδύνατο νὰ ὑπερβῆ τὰ 82,000,000· εὐκόλον δὲ εἶναι νὰ ὑπολογίσῃ τις τὰς συνεπειὰς τοῦ εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο περιορισμοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι δὲν δύναται νὰ γένηται ὑπέρβασις αὐτοῦ.

Ἐρρέθη ἐν τοῖς προηγουμένοις, ὅτι ἡ σύμβασις τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1880 ἤγαγεν εἰς τὸ ἀτοπον τοῦ ἐξαναγκασμοῦ τῆς κυκλοφορίας τραπεζικῶν γραμματίων πέραν τοῦ ποσοῦ, ὅπερ τὸ δάνειον πρὸς τὴν κυβέρνησιν δικαιολογεῖ. Εἰς τὴν ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ἀτόπου τούτου καὶ ὑπὸ ἐτέραν ἐποψίε μεταβαίνομεν ἡδῆ.

Ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐσημειώθη, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα

ἐπὶ τῆ βάσει τῆς κατὰ τὴν 30 Ἀπριλίου ε.ε. καταστάσεως αὐτῆς ἐδύνατο νὰ θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν γραμμάτια τῆς ἐκ δραχ. 417 μέχρις 142 1)2 ἑκατομμυρίων, εἶχον δὲ παραδοθῆ αὐτῇ τοιαῦτα ἐκ δραχ. 126,157,840. Ἄλλ ἄς ληφθῆ ὑπὸ φει αὐτὸ τὸ κατὰ τὴν 30 Ἀπριλίου ε.ε. ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ ἄς ὑποτεθῆ ὅτι ἡ κυβέρνησις πληρῶνει τὸ χρέος τῆς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ἢ δὲ Τράπεζα περιορίζει τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ γραμμάτια τῆς εἰς τὸ ποσὸν, ὅπερ ἐκυκλοφορεῖ πρὸ τῆς ἐναρξεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἤτοι εἰς τὸ ποσὸν τῶν 32,000,000, διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν εἰς τὸ ἄριον. Τί ἤθελεν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συμβῆ; Ἰδωμεν. Ἡ Τράπεζα καὶ ἂν διέθετεν ἅπαντα τὰ ἐκ τοῦ δανείου πρὸς τὴν κυβέρνησιν εἰσπραττόμενα χρήματα, ἤθελεν ἐξαργυρώσει καὶ ἀποσύρει ἐκ τῆς κυκλοφορίας ἴσου ποσοῦ γραμμάτια ἢτοι δραχ. 62,415,093· ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικὰ γραμμάτια ἀνῆλθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 96,566,950, ἤθελον μένει ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικὰ γραμμάτια ἐκ δραχ. 36,151,857. Διὰ νὰ περιορισθῶσι δὲ εἰς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 32,000,000, ἤθελε λάβει ἀνάγκην ἢ Τράπεζα ἐτέρων δραχ. 4,145,857. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἤθελε περιορισθῆ ἕως ἐδῶ. Διότι διὰ νὰ ἔχη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἰς κυκλοφορίαν γραμμάτια 32,000,000 δραχ. καὶ ἕτερον παθητικὸν ἐπὶ τῆ ἐμφανίσει, ἤτοι ἐκ παρακατηκῶν καὶ ἐπιταγῶν πρὸς πληρωμὴν ἐκ δραχ. 7,394,308 (δρα κατάστασιν Ἀπριλίου), ὁμοῦ δραχ. 39,582,066, ἔπρεπε νὰ διατηρῆ ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς μεταλλικὸν ἐναποταμίευμα ἴσον πρὸς τὸ 1/3 τοῦ παθητικοῦ τούτου, ἢτοι δραχ. 13,194,022· καὶ ἐπειδὴ τὸ μεταλλικόν τῆς ἐναποταμίευμα κατὰ τὴν 30 Ἀπριλίου συνίστατο εἰς δραχ. 5,850,010, ἤθελε λάβει ἀνάγκην καὶ ἐτέρου μεταλλικοῦ ἐκ δραχ. 7,344,012, ὥστε ἤθελε λάβει ἀνάγκην δραχ. 4,151,757, σὺν 7,344,012, ὁμοῦ δραχ. 11,495,769, χωρὶς νὰ

δύναται νὰ διαθέσῃ οὐδὲ λεπτόν ἐκ τοῦ ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς ὑπάρχοντος μεταλλικοῦ ἐκ δραχ. 5, 850, 010.

ὑποτιθεμένης ἐπομένως τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ περιορισμοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων εἰς 32,000,000 ἢ Ἐθνικῆ Τράπεζα ἤθελεν ἀναγκασθῆ νὰ περιορίσῃ τὰ τοκοφόρως κυκλοφοροῦντα κεφάλαιά της κατὰ 15,000,000. Εἶναι δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ ἀπεριόριστος ἐλευθερία εἰς τὴν κυκλοφορίαν τραπεζικῶν γραμματίων, ἣν ἐχορήγησε τῇ Τραπεζῇ ἡ σύμβασις τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1880, διηκύλυνεν αὐτῇ τὴν ἐξαγοράν διὰ τραπεζικῶν γραμματίων πιεζόντων τὴν κοινωνίαν, καὶ ὁμολογιῶν τοῦ λαχειοφόρου δανείου της ἐκ δραχ. 10,000,000 περίπου· ἐὰν δὲ πραγματοποιηθῇ καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς ὁδοποιίας δάνειον διὰ τραπεζικῶν ἐπίσης γραμματίων, αἱ συνέπειαι τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας θέλουσιν ἀποβῆ δεινότεραι.

Γ'.

Κατὰ τοῦ προσδιορισμοῦ ὁμως τοῦ ἀνωτάτου τούτου ὁρίου εἰς 82 ἑκατομμύρια, δύναται, νομίζομεν, νὰ προταθῇ ἡ ἐπομένη ἀντίρρησις.

Ἐπειδὴ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα κέκτηται τὸ προνόμιον τῆς κυκλοφορίας τραπεζικῶν γραμματίων της ὑπὸ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἐξαργυρώσεως των ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει, ἥτοι ἐπὶ τῇ διατηρήσει τῆς ἀξίας αὐτῶν ἐν ἰσοτιμίᾳ πρὸς τὰ μεταλλικὰ νομίσματα, καὶ ἐπειδὴ, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ ἄρθρῳ εἶπωμεν, τὸ ὄριον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικὰ γραμμάτια δὲν ὑφίστανται ὑποτίμησιν τινα σχετικῶς πρὸς τὰ μεταλλικὰ νομίσματα, δὲν εἶναι σταθερόν, ἢ ἐκτίμησις τοῦ προνομίου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς 32 ἑκατομμύρια, μετὰ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματος διὰ τε τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ τὰς παρὰ τῇ Τραπεζῇ ἀτόκους καταθέσεις εἰς 20 ἑκατομ. νέων δραχ. ἤθελε στερῆσαι τὴν Τράπεζαν τῶν κερδῶν της ἐκ τῆς ἐνδεχομένης ἀνευ τινὸς ὑποτιμήσεως ἀυξήσεως τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλο-

φορία τραπεζικῶν γραμματίων, ἐὰν μὴ ὑφίστατο ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία. Ἐὰν π. χ. ὡς ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν συναλλαγῶν ἦτο δυνατόν νὰ τεθῶσιν εἰς κυκλοφορίαν ἀνευ τινὸς ὑποτιμήσεως τραπεζικὰ γραμμάτια ἐκ δραχ. 60 ἑκατομμυρίων, μὴ ὑφισταμένης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ἀνώτατον ὄριον τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων ἐπὶ δανείου πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἐκ δραχμῶν 62 1)2 ἑκατομμυρίων ἤθελεν ἀναδισθῆ κατὰ τὰς τεθείσας ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ βάσεις ὑπολογισμοῦ εἰς δραχ. 99,500,000 περίπου. Καθ' ὅσον δὲ ἤθελεν αὐξάνει τὸ ποσὸν τῆς κυκλοφορίας τραπεζικῶν γραμματίων ἐνευ ὑποτιμήσεως, κατ' ἀναλογίαν ἤθελεν ἐκτείνεσθαι καὶ τὸ ὄριον τῆς ὑπὸ τὸ ἄρτιον κυκλοφορίας αὐτῶν, τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ὑφισταμένης.

Ἄλλὰ, διότι τὸ ὄριον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κυκλοφοροῦνται τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια δὲν ὑφίστανται ὑποτίμησιν τινα, δὲν εἶναι μόνιμον, καὶ διότι, ὑφισταμένης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, τὸ ὄριον τοῦτο δὲν εἶναι καταφανές, ὅπως ἐκτιμᾶται ἐκάστοτε τὸ προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, πρέπει ἄρα διὰ ταῦτα νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν νὰ κυκλοφορῇ γραμμάτια της μέχρι ποσοῦ ἀπεριόριστου; Διότι ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων εἰς τὸ τριπλάσιον τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, καίεις τὸ τριπλάσιον τοῦ εἰς μεταλλικὸν δανείου πρὸς τὴν κυβέρνησιν, εἶναι τι χεῖρον τοῦ ἀπεριόριστου. Καὶ εἶναι τι χεῖρον τοῦ ἀπεριόριστου, διότι διὰ τοῦ ὄρου τούτου ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα παρορμάται νὰ θέτῃ εἰς κυκλοφορίαν γραμμάτια της, ὅπως κατὰ πρῶτον συλλέγῃ μεταλλικόν, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τοῦ μεταλλικοῦ αὐξάνῃ ἀκολούθως τὴν κυκλοφορίαν τῶν γραμματίων της εἰς τὸ τριπλάσιον τοῦ μεταλλικοῦ τούτου.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα κατ' αὐτὰς ἐκ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ 141, 254 λαχειοφόρων ὁμολογιῶν της (διότι ἐκ τῶν 184,000

εις ἅς ἐν ὄλῳ ἀνέρχονται, ἐξηγόρασε διὰ τραπεζικῶν γραμματίων 42,746 κατὰ τὸν ἀπολογισμὸν αὐτῆς τοῦ 1882) πρὸς φράγκα 29,30 δι' ἐκάστην ὁμολογίαν, φρ. 4,138,742. Καὶ ἐὰν μὲν προσφέρῃ τὸ μεταλλικὸν τοῦτο εἰς τὴν ἀγορὰν, τὸ δὲ προϊόν τῆς πωλήσεώς του διαθέσῃ εἰς προεξοφλήτεις καὶ δάνεια, τὰ κέρδη τῆς ἐκ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ τόκου, ὃν πληρώνει τοῖς δανεισταῖς τῆς, καὶ ἐκείνου, ὃν θέλει εἰσπράττει ἀπὸ τοὺς ὀφειλέτας τῆς, θέλει περιορισθῆ ἐπὶ μόνου τοῦ προϊόντος τούτου. Ἐὰν ὅμως διατηρήσῃ τὸ μεταλλικὸν εἰς τὰ ταμεῖά τῆς καὶ περιορίσῃ τὴν ἐν τῇ ἀγορᾷ προσφορὰν τοῦ μεταλλικοῦ, δύναται δυνάμει τῆς συμβάσεως τοῦ Ὀκτωβρίου 1880 νὰ αὐξήσῃ τὴν κυκλοφορίαν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων κατὰ τὸ τριπλάσιον τοῦ ποσοῦ τούτου, ἦτοι κατὰ δραχ. 12,416,226, πέραν τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἠδύνατο νὰ κυκλοφορήσῃ πρὸ τῆς συγκεντρώσεως τοῦ τελευταίου τούτου μεταλλικοῦ.

Δευτέρα ἀντίρρησης δύναται νὰ προταβῆ ἡ ἐξῆς :

Ἐπειδὴ ἡ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ἀνεληθούσα μέχρι δραχμῶν 98 1/2 ἑκατομμυρίων κατὰ τὴν κατάστασιν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς 30 Ἀπριλίου ε. ε. ἐπήνεγκεν ὑπερτίμησιν τοῦ μεταλλικοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος μέχρι 17 τοῖς 0/0, ἡ εἰς μεταλλικὸν ἀξία τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων ἐπὶ ἐκπτώσει 17 τοῖς 0/0 ὑπολογίζεται εἰς δραχ. 82,000,000, καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι μὴ ὑφισταμένης ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ποσὸν τραπεζικῶν γραμματίων μέχρι δραχ. 82 ἑκατομμυρίων ἐδύνατο νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὸ ἄρτιον. Οὕτω δὲ τὸ προνόμιον τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἤθελε συνίστασθαι εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο μείον τοῦ 1/3 διὰ τὸ μεταλλικὸν ἐναποταμίευμα καὶ τοῦ 1/3 διὰ τὸ ἕτερον ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει παθητικῶν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀντίρρησης αὕτη δὲν εἶναι ὀρθή. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι αὕτη αὕτη ἡ ἀναγκαστικὴ

κυκλοφορία, εὐρύνουσα τὰς πύλας τῶν πιστώσεων, αὐξάνει τὸ κυκλοφοροῦν κεφάλαιον καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν συναλλαγῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐπομένως εἰς τὴν διατήρησιν ἀνωτέρου ποσοῦ τραπεζικῶν γραμματίων ἐπὶ ὑποτιμῆται πολὺ σχετικῶς μικροτέρα, ἢ ὅση ἀναλογεῖ ἐπὶ τῶν προστιθεμένων γραμματίων. Ἐπειδὴ πρὸ τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἐκυκλοφόρουν τραπεζικὰ γραμμάτια δραχ. 32 ἑκατομμυρίων καὶ τὸ ποσὸν τοῦτο ἐθεωρήθη ὡς τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς διατηρήσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν εἰς τὸ ἄρτιον, ἐδύνατό τις νὰ συναγάγῃ, ὅτι πᾶσα προσθήκη τραπεζικῶν γραμματίων ἤθελεν ἐπιφέρει ἀνάλογον ἀκριβῶς ὑποτίμησιν. Οὕτω δὲ ἡ προσθήκη 10 ἑκατομμυρίων τραπεζικῶν γραμματίων ἤθελεν ἐπιφέρει ὑποτίμησιν αὐτῶν πρὸς 23,80 0]0 ἡ δὲ προσθήκη τοιούτων ἐκ δρ. 66 1/2 ἑκατομμυρίων, εἰς ὅσας ἀνήλθον κατὰ τὴν τελευταίαν κατάστασιν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ἤθελεν ἐπιφέρει κατ' ἀναλογίαν ὑποτίμησιν κανὰ κατὰ 67,50 περίπου τοῖς 0]0 ἦτοι γραμμάτιον δραχ. 100, ἤθελεν ἔχει ἀξίαν δραχ. 32,50, ὅπερ δὲν συνέβη.

Ἐπίσης ἐπειδὴ ἡ εἰς μεταλλικὸν ἀξία τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ 98 1/2 ἑκατομμυρίων τραπεζικῶν γραμματίων, ἐπὶ ἐκπτώσει 17 τοῖς 0]0, ὑπολογίζεται εἰς δραχ. 82 ἑκατομμύρια, δὲν δύναται ἐκ τούτου νὰ ἐξαχθῆ, ὅτι ὁ περιορισμὸς τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων εἰς 82 ἑκατομμύρια, θέλει ἀναντιρρήτως βελτιώσῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν μέχρι τοῦ ἀρτίου. Βελτίωσις διὰ τοῦ περιορισμοῦ θέλει βεβαίως ἐπέλθῃ, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀκριβῆ ἀναλογίαν. Μεγίστην δὲ ἐπιρροὴν θέλει ἐξασκήσῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ἀξίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ὁ ρόπος τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἐν κυκλοφορίᾳ ποσοῦ αὐτῶν. Ἄλλοισιν βεβαίως ἔσται τὸ ἀποτελεσμα, ἐὰν ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα ἀποσύρῃ μέρος τῶν γραμματίων τῆς διὰ πωλήσεως ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος ἢ μεταλλικοῦ, καὶ ἄλλοισιν ἐὰν διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῶν πιστώσεων.

Ὡς και ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐξετέθη, ἡ ἀξία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων ἐπηρεάζεται ἐκ τοῦ ποσοῦ αὐτῶν, σχετικῶς πρὸς τὴν δι' αὐτῶν ἐνεργουμένην ληψοδοσίαν, διὰ δὲ τῆς ἀυξήσεως τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων καὶ ἡ ληψοδοσία αὐξάνει καὶ ὤθησις εἰς νέας ἐργασίας δίδοται. Τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια εἶναι πιστωτικὸν κεφάλαιον, καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονῆ τις τὰ θαύματα τοῦ πιστωτικοῦ κεφαλαίου. Ὁ Macleod (Principles of Economics and Philosophy) λέγει: « Ὑποθετίσθω ὅτι σωματεῖον πόλεως τινος ἐπιθυμεῖ νὰ οἰκοδομήσῃ ἀγορὰν τινα, ἀλλὰ δὲν ἔχει χρήματα πρὸς ἀγορὰν τοῦ ὑλικοῦ καὶ πληρωμῆν τῶν ἡμερομισθίων. Ἐν τούτοις εἶναι βέβαιον ὅτι, ἐὰν ἡ ἀγορὰ οἰκοδομηθῇ, τὰ ἐν αὐτῇ καταστήματα θέλουσιν ἀμέσως ἐνοικιασθῆ, τὰ δὲ εἰσπραχθῆσόμενα ἐνοίκια, θέλουσιν εἶσθαι ἐπαρκῆ πρὸς πληρωμῆν τῶν τόκων καὶ ἀπόσβεσιν τοῦ κεφαλαίου, ὅπερ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν οἰκοδομήν. Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ ἐργάται δὲν δύνανται νὰ ἀναμείνωσι μέχρι τῆς περιόδου ταύτης, διότι ἔχουσιν ἀνάγκην χρημάτων, ἡ οἰκοδομὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀνεγερθῇ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τὸ σωματεῖον δύναται νὰ δανεισθῇ χρήματα δι' ἐκδόσεως ὁμολογιῶν. Ἐντεῦθεν δὲ παρατηροῦμεν, ὅτι αἱ ὁμολογίαι αὗται εἰσὶν ἡ δημιουργία νέου κεφαλαίου. Αὗται εἰσὶ τίτλοι ἀπαιτήσεως καὶ ἐπομένως περιουσία ἔχουσα ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν, ἣτις δύναται νὰ πωληθῇ καὶ ἀγορασθῇ, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο πρᾶγμα. Ἄλλὰ τὸ σωματεῖον, μὴ θέλον νὰ δανεισθῇ χρήματα δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ πληρωτέας ἐν μέλλοντι χρόνῳ, καὶ ἐὰν αὗται ἐκδοθῶσι διὰ μικρᾶς ποσότητος καὶ ἤθελον λαμβάνεσθαι προθύμως ἐν τῇ ἀγορᾷ, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς πληρωμῆν τῶν ἐργατῶν κλπ. καὶ νὰ ἐκτελέσωσιν ἀπάσας τὰς ὑπηρεσίας, ὅσας καὶ τὰ χρήματα... Τοῦτο εἶναι παράδειγμα δημιουργίας προϊόντος διὰ τῆς πίστεως καὶ οὐχὶ μεταφορὰ ὑπάρχοντος προϊόντος... Ἀπεδείξαμεν οὕτως, ὅτι εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν προϊόντων, ἐννοουμένου, ὅτι ὑπὸ

τὸν ὄρον τοῦτον, κατὰ τὴν ὁμόφωνον γνώμην ἀπαντῶν τῶν νεωτέρων οικονομολόγων, περιλαμβάνεται ἢ τε παραγωγὴ καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν προϊόντων, ἢ πίστωσης ἐκτελεῖ ἀκριβῶς τὰς αὐτὰς ὑπηρεσίας, οἷας καὶ τὰ χρήματα... Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ «πίστωσης» ὑπερβαίνει «τὰ χρήματα» πλειστάκις ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, διότι, ἐν ᾧ τὰ χρήματα ὑποτίθεται, ὅτι δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 84 ἑκατομμύρια λιρῶν, ἡ «πίστωσης», τῆς ὁποίας τὰ συναλλάγματα εἶναι ἐν μόνον εἶδος, ὑπολογίζεται κατ' ἐλάχιστον ὄρον εἰς 400 ἑκατομμύρια λιρῶν.»

Ἄφοῦ λοιπὸν τὸ προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὑφισταμένης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, δὲν δύναται ἀκριβῶς νὰ ἐξευρεθῇ, κατ' ἀνάγκην ἀναπόδραστον δεόν νὰ ληφθῇ ὡς θάσις ἐκτιμητέως αὐτοῦ τὸ ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας.

Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι μὴ ὑφισταμένης ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἤθελε κυκλοφορεῖ δι' ἴδιον τῆς λ)σμὸν ἀνωτέρρον τι ποσὸν τραπεζικῶν γραμματίων, τὰ ἀπονεμηθέντα αὐτῇ προνόμια διὰ τῶν περὶ δανείων ἐπ' ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τῶν γραμματίων τῆς συμβάσεων καὶ ἰδίως ἡ ἐπὶ εἰκοσιπενταετία, ἀρχομένην ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1894, παράτασις τοῦ προνομίου τῆς πρὸς ἐκδοσιν καὶ κυκλοφορίαν τραπεζικῶν γραμματίων καὶ ἡ ἀπαλλάγη αὐτῆς ἀπὸ πάσης ἀυξήσεως τοῦ ἐπὶ τῶν κερδῶν αὐτῆς φόρου κλπ. δὲν εἶναι ταῦτα ἀρκούσα ἀποζημίωσις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς πιθανῆς καὶ οὐχὶ τῆς βεβαίας στερήσεως κερδῶν, ἀτινα ἤθελε πορισθῆ ἐκ τῆς δι' ἴδιον τῆς λ)σμὸν κυκλοφορίας ἀνωτέρρου ποσοῦ τραπεζικῶν γραμματίων, ἐὰν ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία μὴ ὑφίστατο;

Ἡ Ἀγγλικὴ Τράπεζα δὲν δύναται νὰ κυκλοφορήσῃ γραμμάτια τῆς, ἔστω καὶ εἰς τὸ ἄρτιον, πέραν τῶν 15,000,000 λιρῶν ἐπὶ τῇ ἐγγυήτῃ δημοσίων χρεωγράφων καὶ ἐμπορικῶν γραμματίων, ἅπαν δὲ τὸ πλεόν τοῦ ποσοῦ τούτου πρέπει νὰ

ἀντιπροσωπεύηται ἐκ μεταλλικοῦ, εὐρισκομένου ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς. Ἡ δὲ Γαλλικὴ Τράπεζα, ἣτις ἔχει ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς μεταλλικὸν ὑπὲρ τὰ δύο δισεκατομμύρια, κυκλοφορεῖ γραμματίά της μόνον κατὰ $\frac{1}{3}$ ὑπὲρ τὸ μεταλλικόν της, ἥτοι ἥττον τῶν τριῶν δισεκατομμυρίων καὶ ταῦτα εἰς τὸ ἄρτιον. Ὁ περιορισμὸς ἐπομένως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὡς πρὸς τὴν κυκλοφορίαν τραπεζικῶν γραμματίων, ἐντὸς τῶν τεθέντων ὁρίων, δὲν προσβάλλει τὸ προνόμιον αὐτῆς.

Ἐφ' ὅσον δὲ τὰ τραπεζικὰ γραμματία εἰσὶν ὑποτιμημένα, ἢ συγκέντρωσις μεταλλικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ γίνεταί ἐπὶ ζημίᾳ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, διότι ἢ συγκέντρωσις αὕτη ἐνεργεῖται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὴν κυκλοφορίαν τραπεζικῶν γραμματίων, συντελούντων εἰς τὴν περαιτέρω ὑποτίμησιν αὐτῶν. Ὅταν ἢ ἀξία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων φθάσῃ εἰς τὸ ἄρτιον, ἢ συγκέντρωσις μεταλλικοῦ παρὰ τῇ Τραπεζῇ δὲν πιέζει τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Συμπεραίνεται ἐπομένως, ὅτι τὸ πρῶτον μέτρον, ὃ περὶ πρέπει νὰ ληφθῆ, εἶναι ὄχι μόνον ἢ μὴ αὐξήσις τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζικῶν γραμματίων, ἀλλὰ καὶ ὁ περιορισμὸς αὐτῶν ἐντὸς τοῦ εὐλόγου ὁρίου.

Διὰ τοῦ περιορισμοῦ τούτου θέλει εἶσθαι καὶ τῇ κυβερνήσει ἥτιον ἐπιζήμιος ἢ προμήθεια μεταλλικοῦ ἢ συναλλάγματος ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ χρεωλυσίων τῶν δανείων ἐκείνων ὧν ἢ πληρωμὴ εἶναι συμπεφωνημένη νὰ γίνεταί εἰς μεταλλικόν. Διότι, ὡς γνωστόν, διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ χρεωλυσίων τῶν δανείων τῆς κυβερνήσεως κατατίθενται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐπὶ παρακαταθήκῃ τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα ἐκ τῶν διὰ τὰς ὑπηρεσίας τῶν δανείων διατεθειμένων προσόδων. Ἐὰν δὲ ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα διαθέτῃ τὰς εἰσπράξεις ταύτας εἰς προεξοφλήσεις καὶ ἕτερα δάνεια, δὲν ἤθελεν εἶναι ἐν καιρῷ τίνι τρόπῳ νὰ ἀποδώσῃ τὴν παρακαταθήκην. Ὡστε ἤθελε προτιμήσῃ ἢ νὰ διατηρῇ ταύτην ἀνέπαφον εἰς τραπεζικὰ γραμματία, ἢ νὰ χρησιμοποιοῖ αὐτὴν εἰς ἀγορὰν μεταλλικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος. Καὶ ἐὰν μὲν

διετήρῃ αὐτούσια τὰ τραπεζικὰ γραμματία, τὸ ἐν κυκλοφορίᾳ ποσὸν αὐτῶν ἤθελεν εἶσθαι κατ' ἀναλογίαν περιορισμένον καὶ ἐπομένως ἢ ἀξία αὐτῶν μᾶλλον ὑπεστηριγμένη. Ἐὰν δὲ ἐχρησιμοποιοῖ ἢ Τράπεζα τὰς εἰσπράξεις εἰς ἀγορὰν μεταλλικοῦ ἢ συναλλάγματος ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἤθελεν εἶσθαι ὑποχρεωμένη, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀποδόσεως τῆς παρακαταθήκης, νὰ πωλήσῃ τὸ μεταλλικόν καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγμα, ὅπως προμηθευθῇ τραπεζικὰ γραμματία. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἢ ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς προσφορά τοῦ μεταλλικοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος ἤθελε συμπίπτει ἀκριβῶς μετὰ τὴν ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως ζήτησιν τούτων, καὶ ἐπομένως ἀμοιβαία συμφωνία ἐπὶ εὐλόγοις ὅροις ἤθελεν ἐπέρχεσθαι. Ὅπως ὁμως ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα, ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔχει ἐνώπιόν της εὐρύτατον στάδιον κυκλοφορίας τραπεζικῶν γραμματίων καὶ εἰς πᾶσαν στιγμὴν δύναται νὰ ἀποδίδῃ τὰς ἐκ δημοσίων προσόδων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων παρακαταθήκας παρ' αὐτῇ διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὴν κυκλοφορίαν τραπεζικῶν γραμματίων, ἀνευ τοῦ περιορισμοῦ τῶν πιστώσεων τῆς καὶ ἀνευ διαθέσεως τοῦ μεταλλικοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, κατορθοῦσα οὕτως, ὥστε νὰ συμπίπτῃ ἢ αὐξήσις τῆς κυκλοφορίας τῶν τραπεζικῶν γραμματίων, ἥτοι ἢ αὐξήσις τῆς προσφορᾶς αὐτῶν καὶ ἐπομένως ἢ αὐξήσις τῆς ὑποτιμήσεώς των, μετὰ τὴν αὐξήσιν τῆς ζήτησεως τοῦ μεταλλικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος, ἥτοι, μετὰ τὴν αὐξήσιν τῆς ὑπερτιμήσεώς των. Ὅ,τι δὲ λέγομεν περὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τὸ αὐτὸ δύναται νὰ ρηθῇ καὶ περὶ τῆς Τραπεζῆς Κων/πόλεως, εἰς ἣν κατατίθενται αἱ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου τῶν 120 ἑκατομμυρίων διατεθειμέναι πρόσοδοι. Διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πληρωμῆς τῶν τόκων καὶ χρεωλυσίων δύναται καὶ ἢ Τράπεζα αὕτη, ἀν διαθέσῃ τὰς ἐκ δημοσίων προσόδων εἰσπράξεις εἰς δάνεια ἢ ἀγορὰν μεταλλικοῦ, νὰ προμηθευθῇ ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς γραμματία καὶ νὰ πληρώσῃ δι' αὐτῶν τὴν

κυβέρνησιν, απαιτούσα μεταλλικόν διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ χρεωλυσιῶν τοῦ δανείου.

Ἡ σύμβασις τῆς 8ης Ὀκτωβρίου 1880 κατέστησε τὴν κυβέρνησιν ὑποχείριον τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ, ἀναγκάζεται δὲ νῦν ἡ κυβέρνησις πρὸς θεραπείαν κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν νὰ καταφεύγῃ εἰς ἄθλια ἐμβαλώματα, ὅποσον τὸ περὶ δανείου 10 ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς χρυσόν. Ἀντὶ δὲ νὰ κοπιάσῃ πρὸς διέγνωσιν τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν νόσων, ὅπως ἐπιφέρῃ, καθ' ὅσον εἶναι δυνατὸν, ριζικὴν τινα θεραπείαν, ἀκολουθεῖ, ὑπὸ τῶν περιστάσεων πιεζομένη, τὴν μέθοδον τῆς συμπτωματικῆς θεραπείας, ἀλλ' ἀνεπιτυχῶς.

Τὸ ζήτημα τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας συγχέεται ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ μετὰ τοῦ εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' οὐχὶ ὀρθῶς, νομίζομεν. Ἄρκεϊ δὲ νὰ εἴπῃ τις μόνον, ὅτι ἡ ἄρσις τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας δὲν θέλει βεβαίως μετατρέψῃ τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος, δὲν θέλει τούτέστι αὐξήσῃ τὴν ἐξαγωγὴν καὶ ἐλαττώσῃ τὴν εἰσαγωγὴν. Ἄρα διὰ τοῦτο δὲν θέλει φθάσῃ ἡ ἀξία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων εἰς τὸ ἄρτιον, αἰρομένης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, καὶ δὲν θέλει εἶσθαι δυνατὴ ἢ ἀνευ τινὸς ὑπερτιμήσεως προμήθεια μεταλλικοῦ καὶ συναλλάγματος ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐμπορίου;

Σ. Γ. ΦΛΩΡΟΣ.

ΣΙΔΗΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῃ.

Ἡ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς σιδηρο- παραγωγὴ ἔλαβε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, τοιαύτην ἐπέτασιν, ὥστε συνδυαζομένου τοῦ φαινομένου τούτου πρὸς τὴν κατὰ

στασιν τῆς ἀγορᾶς, ἐπήνεγκε δυσαρμονίαν σχετιζομένην πρὸς τὴν γενικὴν σημασίαν τοῦ περὶ τὸν σιδηρὸν παγκοσμίου ἐμπορίου. Ἀπὸ 2,301,214 τόνων κατὰ τὸ ἔτος 1878 ἀνέβη ἡ παραγωγὴ αὐτὴ εἰς 3,835,191 κατὰ τὸ 1880, εἰς 4,144,254 κατὰ τὸ 1881, εἰς 4,625,323 κατὰ τὸ 1882 καὶ εἰς 2,352,019 κατὰ τὴν πρώτην ἑξαμηνίαν τοῦ 1883.

Συνέπεια τῆς ἀφθονίας ταύτης ἐν τῇ παραγωγῇ τοῦ σιδήρου ὑπῆρξεν ἡ ἐλάττωσις τῶν τιμῶν αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως συνήργησεν καὶ ἡ ἀτονία τῆς καταναλώσεως, διότι ὑπελογίσθη ἡ παρακαταθήκη τοῦ σιδήρου ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις εἰς 383,625 τόνους κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1882 καὶ εἰς 328,590 κατὰ τὴν 30 Ἰουνίου 1883. Εἰς τὴν παρακαταθήκην ταύτην ὁ εἰσαγόμενος ἐν τῇ μεγάλῃ Δημοκρατίᾳ ξένος σιδηρὸς ὑπολογίζεται εἰς 50,000 τόνους.

Τὸ ἀποτέλεσμα ἀφ' ἐνὸς τῆς προοδευτικῆς παραγωγῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς στασίμου, ἀν' ὅχι ὀπισθοδρομικῆς, καταναλώσεως ἀνάγεται εἰς καθολικὰς περιστάσεις τῆς περὶ τὸν σιδηρὸν βιομηχανίας. Ἐν τούτοις συνεδυσθῆ καὶ πρὸς τὰς ἐπομένους τύχας τῶν μεγάλων σιδηρουργείων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ἀπὸ 455 τὰ σιδηρουργεῖα ταῦτα κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1881, κατέβησαν εἰς 417 κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1882, καὶ εἰς 334 κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑξαμηνίας τοῦ 1883.

Δύναται τις λοιπὸν νὰ μαρτυρήσῃ ἐκ τῶν ἀνωτέρω δεδομένων, ὅτι ἡ περὶ τὸν σιδηρὸν βιομηχανία διατελεῖ ἐν Ἀμερικῇ εἰς εἶδος τί κρίσεως, τοῦ ὁποίου αἱ εὐθηναὶ τιμαὶ δὲν εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἁρμονίαν, τὴν ὁποίαν οἱ βιομηχανικοὶ σκοποὶ ἐπιδιώκουσιν.

ΔΙΑΝΟΜΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ.

Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν ὑπόμνημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ κανονισθῶσιν αἱ μερίδες ἐκεῖναι τοῦ δημοσίου χρέους τῆς

Ὁθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, τὰς ὁποίας τὸ ἐν Βερολίῳ Συνέδριον ἐπέβαλεν εἰς τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Σερβίαν, τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὸ Μαυροβούνιον, ἀναλόγως τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας αἱ ἐπικράτειαι αὐταὶ παρέλαβον ἐκ τοῦ Ὁθωμανικοῦ Κράτους. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ὑπεβλήθη εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ δημοσίου Ὁθωμανικοῦ χρέους συμβούλιον ὑπὸ τοῦ προέδρου αὐτοῦ. Καὶ θέλουσι μὲν πιθανῶς ὑποβλήθη καὶ ἄλλα ὑπὸ τῶν ἐνδιάφερομένων ἐπικρατειῶν, δύναται ὅμως τὸ εἰρημένον νὰ θεωρηθῆ ὡς βᾶσις σχεδίου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξέλιξις ἀνήκει εἰς τὴν πορείαν, ἣν θὰ λάβῃ τὸ περὶ οὗ πρόκειται διεθνὲς δημοσιονομικὸν θέμα. Ἴδου ποῦ στηρίζεται τὸ σχέδιον τοῦτο.

Ὑπολογιζομένου τοῦ δημοσίου Ὁθωμανικοῦ χρέους κατὰ τὸ Σουλτανικὸν διάταγμα τοῦ Δεκεμβρίου 1881 εἰς 106, 437, 234 τουρκικὰς λίρας, θέλει διανεμηθῆ ἐπὶ τοῦ καθολικοῦ εἰσοδήματος τῆς Ὁθωμανικῆς αὐτοκρατορίας πρὸ τῆς τελευταίας κατ' αὐτὴν διανομῆς, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν πενταετίαν 1872—76 ὑπελογίζετο ἐνιαυσίως εἰς 18,190,000 λίρας. Αἱ γῶραι, αἵτινες παρεχωρήθησαν εἰς τὰς ἄνω μνησθείσας τέσσαρας ἐπικρατείας, ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν τῷ συνόλω τούτῳ τοῦ γενικοῦ εἰσοδήματος τῆς Ὁθωμανικῆς αὐτοκρατορίας τὰ ἑξῆς κατὰ τὴν αὐτὴν περιόδον ποσά: Βουλγαρία 1, 691,600 λίρ. ἤτοι ἐπὶ τῶν 18,190,000 λιρῶν τὰ 9,300 τοῖς 100, Ἑλλάς 364, 300 λίρ. ἤτοι ἐπὶ τῶν 18,190,000 τὰ 2,002 τοῖς 100, Σερβία 360,162 λίρ. ἤτοι ἐπὶ τῶν 18,190,000 τὸ 1980 τοῖς 100, Μαυροβούνιον 16,916 λίρ. ἤτοι ἐπὶ τῶν 18,190,000 τὰ 093 τοῖς 100. Λαμβανομένης δὲ ὑπ' ὄψιν τῆς πρὸς ἕκαστην τῶν ἐπικρατειῶν τούτων ἀναλογίας τῶν ἐπὶ τοῖς 100 εἰρημένων ποσοστῶν, καὶ συνδιαζομένης πρὸς τὸ δηλόσιον Ὁθωμανικὸν χρέος, προκύπτει τὸ πόρισμα ὅτι ἡ Βουλγαρία ἐπιβαρύνεται δι' 9,898,662 λιρῶν, ἡ Ἑλλάς διὰ 2,130,873, ἡ Σερβία διὰ 2,107,457 καὶ τὸ Μαυροβούνιον δι' 98,986, ἤτοι ἐν συνόλω καὶ αἱ τέσσαρες ὁμοῦ

ἐπικράτεια διὰ 14,235, 978 τουρκικῶν λιρῶν.

Δὲν διστάζομεν νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν βάσιν τῶν ὑπολογισμῶν τούτων ὡς χωλαίνουσαν ἐπὶ τοῦ καταφανεστέρου μέρους. Ἐπὶ ὀλιγοῦ χρέους 18,190,000 λιρῶν, ἡ Τουρκία παραχωρήσασα ὅ,τι παρεχώρησε καὶ κρατήσασα ὅ,τι ἐκράτησεν ἐκ τῶν πρὸ τῆς τελευταίας διανομῆς κτήσεων τῆς, μεταφέρει 14 ²/₁₀ ἑκατομμύρια λιρῶν εἰς τοὺς ἄλλους καὶ κρατεῖ δι' ἑαυτὴν μόνον 3 ⁹/₁₀. Ἐκαστος ἐννοεῖ ὅτι τὸ ἀπομείναν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Σουλτάνου μέρος τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀνώτερον τοῦ μέρους ὅπερ ἠναγκάσθη οὗτος νὰ παραχωρήσῃ, ὥστε τοιαύτη διανομὴ τοῦ δημοσίου Ὁθωμανικοῦ χρέους θὰ ἦτο ἀνυπολόγιστον σκάνδαλον διὰ τὸν κοινὸν νοῦν τῆς Εὐρώπης. Μόνῃ ἡ Κωνσταντινούπολις ἤξιζεν πλείονος ἐκτιμῆσεως καὶ ἐν τούτοις ἐδινὰ ἐκτιμηθῆ ὅλη ἐκεῖνη ἡ μακρὰ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας μεχρὶς Αἰγύπτου περιοχὴ, ἣτις ἀποτελεῖ ἓνα τῶν σπουδαιότερων κλάδων τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου τῆς Τουρκίας. Καὶ ὑπὸ ἄλλην δὲ ἔποψιν ἡ ἐκτελεῖσα βᾶσις ὑπολογισμῶν εἶναι ἐντελῶς ἀδίκος, ὅταν ἀναλογισθῆ τις, ὅτι μεγάλη σειρά ἑκατομμυρίων ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ Ἀσιατικὸν τμήμα τῆς Τουρκίας ἄγουσαν, ὅτι καὶ τὸ θρησκευτικὸν κατὰ τὴν Ἀραβίαν κέντρον τοῦ Μωαμεθανισμοῦ δὲν εἶναι τὸ ὀλιγότερον ἐκ τοῦ ρεύματος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χρυσοῦ ὠφέληθῆν. Παραλείπομεν τοὺς δεσμούς τῆς διοικητικῆς ἐνότητος, τὴν ὁποίαν εἴπερ τις καὶ ἄλλος ὁ χρυσὸς τῆς Εὐρώπης ὑπῆρέτησεν παρὰ τὸν Βόσπορον, εἰς τοιαύτην ἐκ τῶν προτερῶν παρασκευῆν τῆς ἐπικρατείας, ὥστε εἶδομεν ὅτι καὶ πρὸς τὸν Ρωσικὸν κολοτὸν ἀντεπεξῆλθεν αὕτη κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον μετ' ἐντάσεως, ἣτις δὲν ἔλειψε νὰ ἐξασκήσῃ τὸ ἀνήκον βᾶρος τῆς εἰς ἀποσάθησιν τοῦ παντελοῦς ὀλέθρου, ὅστις ἠπέλκει τὸ Κράτος τῶν ὀσμανλίδων.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, δύο ἐσχηματίσθησαν προτάσεις εἰς πληρωμὴν τοῦ ὡς ἄνω ἀναλογισθέντος πρὸς τὰς τέσσαρας

ἐπικρατείας χρέος. Κατὰ τὴν μὲν αἰ ἐπικράτεια αὐται θέλουσι πληρῶναι ἀπέναντι τοῦ μετενεχθησομένου αὐταῖς χρέους ὅ,τι πληρῶναι καὶ ἡ Τουρκικὴ αὐτοκρατορία πρὸς τοὺς δανειστάς αὐτῆς δηλαδὴ 1 τοῖς $\frac{0}{10}$. Ὡς γνωστὸν, ὠρίσθη μὲν ὑπὸ τοῦ Σουλτανικοῦ διατάγματος τοῦ Δεκεμβρίου 1881 ὁ τόκος τοῦ Ὀθωμανικοῦ χρέους εἰς 4 τοῖς $\frac{0}{10}$ αἰ πληρωμαὶ ὁμῶς τοῦ τόκου τούτου περιωρίσθησαν ἐν τῇ πρακτικῇ εἰς 1 τοῖς $\frac{0}{10}$. Ἐν τούτοις καθόσον τὰ οικονομικὰ τῆς Τουρκίας βελτιωθῶσιν, οἱ πληρωτέοι τόκοι τοῦ περι οὐ πρόκειται δημοσίου χρέους αὐτῆς θέλουσι πιθανῶς ἀναβῆ εἰς 3 καὶ πλέον τοῖς $\frac{0}{10}$. ὥστε ἐὰν αἰ εἰρημέναι ἐπικράτεια ἀναδεχθῶσι νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν δημοσιονομικὴν τακτικὴν τῆς Τουρκίας, θὰ πληρῶσωσι μὲν, τό γε νῦν, 1 τοῖς $\frac{0}{10}$, θὰ εἶναι ὁμῶς ἐκτεθειμέναι νὰ πληρῶσωσι τόκον μέχρι 4 τοῖς $\frac{0}{10}$ κατόπιν δημοσιονομικῶν συνδυασμῶν ἀλλοτρίων αὐταῖς, διότι ἐκ τῆς Τουρκίας ἐξαρτᾶται νὰ πληρῶσῃ αὕτη τοιοῦτον. Ἐπομένως τὰ ἐτησίως πληρωτέα ὑπὸ τῶν ἐν λόγῳ ἐπικρατειῶν ποσὰ θέλουσιν εἶσθαι ἀσταθῆ καὶ ἀπροσδιόριστα καὶ οὐχὶ πρὸς τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐκάστης ἐπικρατείας ὄρους προσηρομμένα. Πρὸς τὴν δυσχέρειαν ταύτην ἀποβλέπον τὸ ὑπ' ὄψιν σχέδιον τοῦ προέδρου τοῦ ἐπὶ τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους συμβουλίου κατασκεύατε μέσον τινὰ ὄρον τόκου 2 τοῖς $\frac{0}{10}$ καὶ συνεπῶς ἔθεσε τὴν ἐξῆς βᾶσιν ἐτησίων παρ' ἐκάστης ἐπικρατείας πληρωμῶν: Βουλγαρία 197,973 τουρκ. λίρ. Ἑλλάς 42,617, Σερβία 42,149, Μαυροβούνιον 1,979. Τοιοῦτοτρόπως διὰ τὸ ἐκ 14,235,978 τουρκ. λίρῶν ἐπιβαλλόμενον ταῖς ἐπικρατεῖαις ταύταις δημόσιον Ὀθωμανικὸν χρέος (έλουσιν αὐται πληρῶναι ὁμοῦ ἐναυσίως, πρὸς 2 τοῖς $\frac{0}{10}$, 284,719 τουρκ. λίρας,

Κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν πρότασιν πρόκειται ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν ἐνδιαφερομένων τεσσάρων ἐπικρατειῶν εἰς ὅσον ἐνεστὶ μικρότερον χρονικὸν διαστήμα τῆς διεθνούς ταύτης δημοσιονομικῆς ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ χρέους σχέσεως. Ἄντι 100 ἐτῶν,

τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖ ἡ Τουρκικὴ εἰς ἀπόθεσιν τοῦ ἐν λόγῳ χρέους διαρρηθῆσι, δύναται τὸ ἐπιβάλλον τῇ Βουλγαρίᾳ, τῇ Ἑλλάδι, τῇ Σερβίᾳ καὶ τῷ Μαυροβούνιῳ χρέος νὰ ἐξοφληθῇ εἰς 25 ἔτη διὰ τοῦ ἐπομένου μηχανισμοῦ. Νὰ ἀναλάβωσιν ἀμέσως αἰ εἰρημέναι ἐπικράτεια τὴν ἀνήκουσαν αὐταῖς ἀναλογίαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ χρέους καὶ νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν ἀναλογίαν ταύτην ἐπὶ ταῖς ἀγοραίας τιμαῖς τῶν διαφόρων Τουρκικῶν χρεωγράφων. Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ ἐνεστώσῃ καταστάσει τῆς Εὐρωπαϊκῆς χρηματιστικῆς αἰ ὁμολογίαι τῶν διαφόρων δανείων τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας διατιμῶνται ὡς ἐξῆς: Δάνειον τοῦ 1858 αἰ 100 λίραι 33, δάνειον τοῦ 1860 αἰ 100 λίραι 22, δάνειον τοῦ 1862 αἰ 100 λίραι 33, δάνειον τοῦ 1863 καὶ 1864 αἰ 100 λίραι 22, δάνειον τοῦ 1865 αἰ 100 λίραι 22, δάνειον τοῦ 1869 αἰ 100 λίραι 22, δάνειον τοῦ 1872 αἰ 100 λίραι 25, δάνειον τοῦ 1873 αἰ 100 λίραι 22, γενικὸν χρέος αἰ 100 λίραι 24, δάνειον ἀσθηροδρόμων αἰ 100 λίραι 30. Αἱ τιμαὶ αὗται τῶν χρεωγράφων τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας παρέχουσι τὴν ἐνκολίαν εἰς τὰς εἰρημέσας ἐπικρατείας νὰ ἀγοράσῃ ἐκάστη τὸ μέρος τῆς, ἡ Βουλγαρία δι' 2,453,282 Τουρκικῶν λίρ. ἡ Ἑλλάς διὰ 528,145, ἡ Σερβία διὰ 522,311 καὶ τὸ Μαυροβούνιον δι' 24,532. Τοιοῦτοτρόπως εἰς ἐκάστην ἐπικρατείαν ἀπόκειται νὰ συνολογήσῃ ἰδιαιτέρον δάνειον πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἐπιβάλλοντος αὐτῇ ποσοῦ, τόκος δὲ 6 τοῖς $\frac{0}{10}$ καὶ χρεωλύσιον 2 τοῖς $\frac{0}{10}$ εἶναι χρηματιστικοὶ ὄροι, οἵτινες δύναται νὰ προσελκύσωσι τὴν κερδοσκοπίαν τῶν εἰς τοιαῦτα οικονομολογικὰ ἔργα ἀσχολουμένων τραπεζικῶν καταστημάτων. Εἰς 25 ἔτη πληρῶνεται ἡ Βουλγαρία 196,250 λίρας, ἡ Ἑλλάς 42,250, ἡ Σερβία 41,780 καὶ τὸ Μαυροβούνιον 1,960 θέλουσιν ἀπαλλαγθῆ τοῦ τοιοῦτου δανείου, καὶ οὐκ ἐπιμέλει τῆς ἐκ τοῦ Βεροσίνειου Συνεδρίου διεθνούς ταύτης δημοσιονομικῆς σχέσεως αὐτῶν μετὰ τῆ Τουρκίας διὰ τῶν συνδυαζομένου πρὸς τὴν ταχύτεραν ἐπιθυμητὴν λύσιν.

Καί τοιαῦτα μὲν ἀναγράφει τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον. Τὸ θέμα ἐν τούτοις εἶναι τόσον σπουδαῖον ὑπὸ οἰκονομικὴν καὶ ἐθνολογικὴν ἐποψίν, ὥστε δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἐκάστη ἐπικράτεια θὰ διατυπώσῃ τοὺς ἰδιαιτέρους αὐτῆς λόγους, καὶ ἐπὶ πλέον ὄλαι ὁμοῦ τοὺς ὑπὸ τῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς κοινῶς ἐπιβαλλομένους.

ΣΗΡΑΓΕ ΤΗΣ ΜΑΓΧΗΣ.

Ἡ ὑποβρύχιος ἐνωσις τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ κατὰ συνέπειαν μετὰ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Μάγχης ἀποτελεῖ ἐν τῶν μεγαλειτέρων τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς ζητημάτων. Μέγιστον θὰ εἶναι τὸ κατόρθωμα ἐν τῇ δημιουργίᾳ σταθερᾶς ὁδοῦ μετοξὺ τῶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης χωριζομένων δύο μεγαλειτέρων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ἐθνῶν. Θα συμβῆ ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ταύτῃ ἐνώσει, σχετικῶς πρὸς τὴν ἀνωθεν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ὑδατίνην συγκοινωνίαν, ὅ,τι παρατηρήθη κατὰ τὸν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς συναγωνισμὸν μεταξὺ σιδηροδρόμων καὶ διωρύγων. Ὁ μὲν ὑποβρύχιος σιδηροδρόμος θὰ ἐλκυσῆ εἰς ἐκὺν τὸν τὸ πολυτιμότερον καὶ ταχύτερον μέρος τῆς συγκοινωνίας, ἡ δὲ ἐπιθαλάσσιος συγκοινωνία θὰ κρατήσῃ δι' ἑαυτὴν τὰ βαρῆα ἐφόδια τῆς ζωῆς. Παραλείπομεν τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς σταθερᾶς μεταξὺ τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κατὰ τὴν Εὐρώπην πολιτισμοῦ ἐπικοινωνίας, καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐνεργείας, διότι δὲν ἀνοίγεται νέα ὁδὸς εἰμὴ ὅπως προβιβάσθῃ ἐτι μᾶλλον ἢ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅ,τι ὁμως ἰδιαιτέρως εἴλκυσε τὴν παγκόσμιον προσοχὴν ἐν τῷ προκειμένῳ τῆς σήραγγος τῆς Μάγχης σχεδίῳ εἶναι ἡ δυσμένεια μεθ' ἧς ὑπεδέχθη αὐτὸ ὁ Ἀγγλικὸς πατριωτι-

σμός, διότι ἡ ὑπαρξίς σταθερᾶς ὑποβρυχίου συγκοινωνίας ἐλευρώθη ὑπ' αὐτοῦ ὡς διρκῆς κίνδυνος τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἐποψίς αὕτη ἀπετέλεσε θέμα ζωηροτάτου ἀνταγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ πολεμικῶν καὶ ἀντιπολεμικῶν, τὸ ὁποῖον ἐπραγματεύθη τελευταῖον ὁ Bright διὰ τοῦ χαρακτηρίζοντος τὸ εἰρηρικὸν πρόγραμμα τοῦ ἀνθρωπικοῦ κατ' ἐξοχὴν πνεύματος. Ἡ πόλις τῆς Βερμιγγάμης ἐώρταζε τὴν εικοσιπενταετηρίδα τοῦ ἐνδοξοῦ ὑπερεβδομηκονταετοῦς βουλευτοῦ τῆς, τὸν ὁποῖον σταθερῶς ἀπὸ τοῦ 1838 μέχρι σήμερον περιβάλλει διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς. Ἐν τῇ πολυημέρῳ τελετῇ ταύτῃ, ἧτις ἐξωμοιώθη πρὸς τὰς τελετὰς τῆς στέψεως τοῦ αὐτοκράτορος ἐν Μόσχᾳ, παρίσταντο 158 λαϊκοὶ συνεταιρισμοί, καὶ προήδρευσε τὸ μέγα πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου. Ὁ Bright ἐξεφώνησεν ἐξ ἰσχύος κατὰ τὴν διάρκεια τῶν πρὸς τιμὴν τοῦ λαϊκῶν ἑορτῶν. Ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν τῇ 13 Ἰουνίου ε. ε. ἐνώπιον τοῦ ὑπὸ 22, 000 πολιτῶν συγκροτηθέντος συλλαλητηρίου, ἀναφέρεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ ζήτημα τῆς μελετωμένης σήραγγος τῆς Μάγχης.

Ἢδη ἀπὸ τοῦ 1869, εἶπεν ὁ ρήτωρ, εἶχε σχηματισθῆ ἐπιτροπὴ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑποβρυχίου συγκοινωνίας, εἴτε δι' ἐπιχορηγήσεως εἴτε δι' ἐγγυήσεως τόκων ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, ἀποτυχοῦσα εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτῆς μόνον ἕνεκα τῶν χρηματικῶν τῆς αἰτημάτων. Δὲν ἐπροτάθησαν τότε ἄλλα κατὰ τῆς σήραγγος ἐπιχειρήματα. Σήμερον ἡ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας θαλασσοία ταινία, πλάτους 20—100 μιλίων, θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς σήραγγος ὡς ἀσφάλεια τῆς εἰρήνης διὰ τὴν Ἀγγλίαν. Ἐν τούτοις ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι πρὸ πενήκοντα μὲν ἐτῶν ὑπῆρχε σχεδὸν διαρκὴς ἡ κατάστασις τοῦ πολέμου μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ἀφ' ἧς δὲ ἡ ἐφεύρεσις τοῦ ἀτμοῦ κατέστησεν εὐκολωτέραν τὴν συγκοινωνίαν ἢ εἰρηρικὴ συμβίωσις τῶν δύο τούτων χωρῶν εἶναι διαρκῆς καὶ ἐπὶ στερεᾶς

βάσεως θεμελιωμένη. Είναι τοιαύτη ή άτμοκίνητος σήμεραν συγκοινωνία, ὡστε μεταξύ τῶν άκτῶν τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀγγλίας δέν ὑπάρχει οὐδείς φραγμός. Πεντήκοντα τούλαχιστον σημεῖα ἐπί τῆς Ἀγγλικῆς παραλίας εἶναι ἐπιτήδεια πρὸς Γαλλικὴν ἀπόβασιν. Οὐτε κατ' ὄνειρον διήλθε ποτέ αὐτὴ ἐν τῇ ἐπικρατούτῃ νῦν ἐθνοπολιτικῇ τῶν δύο ἐπικρατειῶν. Οἱ ἐμπορικὸι καὶ βιομηχανικὸι δεσμοὶ αὐτῶν εἶναι τοιοῦτοι, ὡστε ἡ τυχεῖα συγκοινωνία δέν ἐγέννησεν εἰμὴ αἰσθήματα ἀδελφότητος.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικῶς τὴν σήραγγα, ἐξακολουθεῖ ὁ ρήτωρ, τὸ πλάτος αὐτῆς θά εἶναι 20 ποδῶν εἰς ἀπόστασιν 20 μιλίων. Ἐρωτᾶται λοιπὸν ἂν 35 ἑκατομμύρια Ἀγγλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων 8 ἑκατομμύρια εἶναι ἄνδρες τέλειοι, δέν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ὑπερασπισθῶσι μίαν ὁπὴν 20 ποδῶν πλάτους; (Τὸ συλαλητήριον ἐκρρήγνυται εἰς γέλωτας). Ὑπολογιζομένου ὅτι 20 ἄμαξοστοιχίαι ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων θά διαβαίνωσι καθ' ἑκάστην, τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἐκθρῶν τῆς σήραγγος δύναται νὰ διατυπωθῶσιν ὑπὸ τὰς ἐξῆς δύο ἀπολύτους ἐννοίας: Ἡ πρώτη ὅτι τὸ Γαλλικὸν ἔθνος καὶ ἡ κυβέρνητις αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ὑπὸ ληστῶν (ἱλαρότης)· ἡ δευτέρα ὅτι τὸ μέγα Ἀγγλικὸν ἔθνος, τοῦ ὁποίου ὁ θραχίων ἐκτείνεται ἐφ' ὅλης τῆς οἰκουμένης, ἀποτελεῖται ἐκ βλακῶν. (Γέλωτες). Ὅλοι αἱ ἄμαξοστοιχίαι θέλουσι μεταβιβάξει Ἀγγλους καθ' ἑκάστην μὲν ἀνά ἑκατοντάδας, καθ' ἑβδομάδα δὲ ἡ μῆνα κατὰ χιλιάδας· καὶ ὑπάρχουσι ἄνθρωποι ὑποστηρίζοντες (ἀφίνομεν τὸν τῆς ἔγραφον, διότι δύναται οὗτος νὰ κοπῆ, προκαλῶν οὕτω καὶ ἄλλως τὴν προσοχὴν), ὅτι δύναται μυτηριωδῶς ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις νὰ διαβιβάσῃ διὰ τῆς σήραγγος δι' ἀλληπαλλήλων ἄμαξοστοιχιῶν στρατὸν καὶ πυροβολικὸν ὕλικόν, χωρὶς οὐδεὶς ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ ἐν Δούβρω νὰ μάθῃ τὴν σκοτεινὴν ταύτην ὑπόθεσιν μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἡ ἐπιδρομὴ θά συντελεσθῆ; (Γέλωτες). Εἶναι πρᾶγμα τόσον ἀπίστευτον, τόσον τερατώδες, τόσον

ἀδύνατον καὶ ὑπεράνω πάσης φαντασίας, ὡστε ἐρωτᾶται ἐὰν εἶναι λογικὸν νὰ ἐκτελεῖ τις καὶ εἰς ἀπλήν ἀνασκευὴν αὐτοῦ. (Εὐφημίαι.)

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλοι, οἵτινες ἰχυρίζοντα: ὅτι οἱ Γάλλοι δέν θ' ἴθουσι διαβῆ διὰ τῆς σήραγγος, ὅτι θέλουσιν ἔλθῃ διὰ πλοίων καὶ θέλουσιν κατοπιν καταλάβει αὐτήν. (Γέλωτες). Ἄλλ' ἐὰν πρέπει νὰ ἔλθωσι διὰ στόλου ὅπως καταλάβωσι τὴν σήραγγα, διατί νὰ μὴ ἔλθωσι πρὶν κατασκευασθῆ ἡ σύραγγ; (Γέλωτες καὶ εὐφημίαι). Τὰ πλοῖα δέν λείπουσιν, ὁ ἀριθμὸς τῶν σημαντικῶς ἠϋξήσῃ κατὰ τὴν τελευταίαν πεντηκονταετίαν. Δέν βλέπω, τὸ κατ' ἐμέ, οὐδεμίαν ἀντίρρῃσιν ἐκ τῆς ἐκείνης ὅτι ὁ Ἀγγλικὸς Λαὸς θά καθίστα τὸ πρᾶγμα δύσκολον, ἴσως ἀδύνατον. (Γέλωτες καὶ εὐφημίαι). Ἡ γνώμη μου εἶναι, ἐξερχολούθησεν ὁ ρήτωρ, ὅτι ἐὰν κατασκευασθῆ ἡ σήραγγ, μετὰ τρεῖς μῆνας ὅλος ὁ κόσμος θά θεωρήσῃ αὐτὴν ὡς τετελεσμένον γεγονός καὶ ὡς μέσον τῆς μᾶλλον εὐκόλου καὶ μᾶλλον εὐχαρίστου συγκοινωνίας. Ὅλοι οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι θά εἶναι πλήρεις εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς μηχανικοὺς οἱ ὁποῖοι συνέλαβον τὴν ἰδέαν, πρὸς τοὺς ἐπιχειρηματίας οἱ ὁποῖοι ἀπεπεράτωσαν τὸ ἔργον, πρὸς τοὺς κεφαλαιούχους οἵτινες θά χρησιμοποιοῦσιν τὰ χρήματά των εἰς μίαν τῶν μεγαλοπρεπεστέρων ἐπιχειρήσεων τῶν ὁποίας εἶδεν ὁ κόσμος ποτέ.

ΕΘΝΙΚΑΙ ΟΔΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Κατὰ τὸν νόμον τῆς 2 Σεπτεμβρίου 1852, ἵνα χαρακτηρισθῆ ὁδὸς τις ὡς ἐθνικὴ, ἔπρεπεν ὁ νομοθέτης νὰ τὸ ἀποφασίσῃ. Τοιοῦτοτρόπως διὰ τοῦ νόμου τῆς 10 Ἰουνίου 1857 ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ἐθνικαὶ ὁδοί, ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου κατασκευασταί, αἱ ἐξῆς: 1) ἡ ἀπὸ Ναυπλίου εἰς Τρίπολιν,

2) ἢ ἀπὸ Τριπόλεως εἰς Καλάμας διὰ τῆς Μεγαλοπόλεως
 3) ἢ ἀπὸ Τριπόλεως εἰς Σπάρτην, 4) ἢ ἀπὸ Σπάρτης εἰς Γύθειον, 5) ἢ ἀπὸ Καλαμῶν εἰς λιμένα Ἀλμυροῦ, 6) ἢ ἀπὸ Καλαμῶν εἰς Νησίον, 7) ἢ ἀπὸ Νησίου εἰς Μεθώνην διὰ Πύλου, 8) ἢ ἀπὸ Λεβαδείας εἰς Λαμίαν, 9) ἢ ἀπὸ Λαμίας εἰς Στυλίδα, 10) ἢ ἀπὸ Λεβαδείας εἰς Ἀντίκυρρα, 11) ἢ ἀπὸ Θηβῶν εἰς Χαλκίδα, 12) ἢ ἀπὸ Μεγάρων εἰς Κόρινθον, 13) ἢ ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ἄργος, 14) ἢ ἀπὸ Ἀμφίσσης εἰς Ἰτέαν, 15) ἢ ἀπὸ Λαμίας εἰς Καλλιδρόμην (Καρπεννήσιον), 16) ἢ ἀπὸ Μετολογγίου εἰς Ἀγρίνιον καὶ 17) ἢ ἀπὸ Ἀγρινίου εἰς Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον προσθετέα καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς 3 Ἰουνίου 1871 χαρακτηρισθεῖσα ὡς ἐθνικὴ ὁδὸς μεταξὺ Χαλκίδος καὶ Ἀλιβερίου. Ἐκ τῶν 17 πρώτων ὁδῶν, καθ' ἃ ἀναφέρει ἢ ἀπὸ 2 Αὐγούστου ε. ε. ἐκθεσις τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν μὲν ἢ ἀπὸ Λεβαδείας εἰς Ἀντίκυρρα διατελεῖ ἔτι ὑπὸ μελέτην, τρεῖς δὲ ἢ ἀπὸ Τριπόλεως εἰς Σπάρτην, ἢ ἀπὸ Καλαμῶν εἰς Ἀλμυρόν καὶ ἢ ἀπὸ Πύλου εἰς Μεθώνην διατελοῦσιν ἐν τῷ κατασκευάζεσθαι, αἱ δὲ λοιπαὶ 13 κατασκευάσθησαν ἤδη.

Ἐν τούτοις διὰ τοῦ νόμου τῆς 29 Νοεμβρίου 1878 ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν ἀφῆρέθη ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ νομοθέτου καὶ ἀνετέθη ὡς ἔργον κυβερνητικὸν εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἣτις δύναται νὰ ὀρίξῃ τὰς κατὰ προτίμησιν κατασκευαστέας ἐθνικὰς ὁδοὺς ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Πρώτη ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τούτου τοῦ 1878 ὑπῆρξε τὸ Β. διάταγμα τῆς 9 Σεπτεμβρίου 1881, τὸ ὁποῖον ἐνέκρινε τὴν κατὰ προτίμησιν κατασκευὴν τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ ἀπὸ Λαρίσσης εἰς Βόλον, τελευταία δὲ τὸ ἀπὸ 3 Αὐγούστου 1883 Β. διάταγμα, τὸ ὁποῖον ὀρίζει τὴν κατὰ προτίμησιν κατασκευὴν 76 ἐθνικῶν ὁδῶν. Δὲν ἤξεύρομεν πόσαι μένουσι ἕνα κατασκευασθῶσιν οὐχὶ κατὰ προτίμησιν. Ἀλλὰ τὸ μέτρον εἶναι βεβαίως ὑποϋπολογιστέον.

χειρηματικόν. Τὸ ἀστείον εἶναι ὅτι τὸ μὲν ὑπουργικὸν συμβούλιον διὰ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἀποτείνεται εἰκονικῶς πρὸς τὸν βασιλέα τῆ 2 Αὐγούστου 1883, τὸ δὲ ἐπὶ τῇ ἐκθέσει ταύτῃ Β. διάταγμα ἐκδίδεται τὴν 3 Αὐγούστου 1883. Ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει, ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν εἶναι παρὼν ἐν Ἑλλάδι. Ἀλλ' ἐν τῇ εἰκονικῇ πολιτικῇ, ἣτις διευθύνει τὸν τόπον, ὅλα συμβιβάζονται. Ἐπενόηθη λοιπὸν, πάντοτε κατὰ τοὺς τύπους, ἕνα μίαν ἡμέραν τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐκθέσῃ ὡς ὑπουργικὸν συμβούλιον, καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν, περιβαλλόμενον τὴν βασιλικὴν τήβενον, ὑπογράψῃ ὡς βασιλεὺς. Αὐτὰ εἶναι ἀριστουργήματα διὰ τοὺς σπουδαιολογοῦντας τοῦ ἐν Ἑλλάδι συνταγματισμοῦ θαυμαστάς. Ὅπως δῆποτε ἂς ἀναγράψωμεν τὰς περὶ ὧν πρόκειται ἐθνικὰς ὁδοὺς, εὐχόμενοι ἐν τούτῳ εἰς αὐτὰς βῆμα πρὶν ἢ φενακῆ καταπέση.

1) Ἀπὸ Κορίνθου εἰς Καλάβρυτα δι' Ἀγίου Γεωργίου, Στυμφαλίδος λίμνης καὶ Σουδεῶν, 2) Ἀπὸ Καλαβρύτων εἰς Αἴγιον, 3) Ἀπὸ Καλαβρύτων εἰς Κυλλήνην διὰ Γαστούνης, 4) Ἀπὸ Καλαβρύτων εἰς Τρίπολιν, 5) Ἀπὸ Καλαβρύτων εἰς Πύργον διὰ Δοῦκα καὶ Λάλα, 6) Ἀπὸ Πύργου εἰς Κυπαρισσίαν, 7) Ἀπὸ Δημητσάνης εἰς Πύργον μετὰ διακλαδώσεως ἀπὸ Δοῦκα εἰς Πάτρας διὰ Δελίμπαλη, 8) Ἀπὸ Πύργου εἰς Τρίπολιν διὰ Λαγκαδίων, 9) Ἀπὸ Πύργου εἰς Πάτρας διὰ Λεχαινῶν, 10) Ἀπὸ Πύργου εἰς Ἀνδρίτσαιναν, 11) Ἀπὸ Ἀνδρίτσαινης εἰς Μεγαλόπολιν, 12) Ἀπὸ Δημητσάνης εἰς Τρίπολιν, 13) Ἀπὸ Πατρῶν εἰς Αἴγιον, 14) Ἀπὸ Αἴγιου εἰς Κόρινθον, 15) Ἀπὸ Σπάρτης εἰς Ἅγιον Πέτρον, 16) Ἀπὸ Ἅγίου Πέτρου εἰς λιμένα Ἄστρους, 17) Ἀπὸ Τριπόλεως εἰς λιμένα Ἄστρους 18) Ἀπὸ Σπάρτης εἰς Μεγαλόπολιν, 19) Ἀπὸ Σπάρτης εἰς Λεωνίδιον, 20) Ἀπὸ Σπάρτης εἰς Καλάμας, 21) Ἀπὸ Καλαμῶν εἰς Κυπαρισσίαν διὰ Μελιγαλᾶ, 22) Ἀπὸ Νησίου εἰς Κορώνην, 23) Ἀπὸ Κορώνης εἰς Μεθώνην, 24) Ἀπὸ Κυπαρισσίας εἰς Πύλον

διὰ Χριστιάνου καὶ Λιγουδίστης, 25) Ἄπο Πύλου εἰς Κυπαρισσίαν παραλιακῶς διὰ Φιλιατρῶν, 26) Ἄπο Γυθείου εἰς Ἄρεοῦπολιν, 27) Ἄπο Σπάρτης εἰς Μολαίους, 28) Ἄπο Μολαίων εἰς λιμένα Μοεμβασίας, 29) Ἄπο Ναυπλίου εἰς λιμένα Ἐπιδαύρου, 30) Ἄπο Ναυπλίου εἰς Ἠόρον, 31) Ἄπο Ναυπλίου εἰς λιμένα Πορτοχέλι διὰ Κρανιδίου, 32) Ἄπο Ἀθηῶν εἰς Χαλκίδα διὰ Δεκελείας, Κακοσάλεσι, Δήλεσι, Δράμεσι καὶ Βαθέων, 33) Ἄπο Χαλκίδος εἰς λιμένα Καρυστου κατὰ προέκτασιν τῆς ἐθνικῆς ὁδοῦ ἀπὸ Χαλκίδος εἰς Ἀλιθέριον, 34) Ἄπο Κύμης εἰς λιμένα Ἀλιβερίου, 35) Ἄπο Χαλκίδος εἰς Ξηροχώριον διὰ Ψαχνῶν, Μαντουδίου, Στροφιλιᾶς καὶ Ἀγίας Ἄννης, 36) Ἄπο Ξηροχωρίου εἰς λιμένα Λίμνης διὰ τῆς Ἀγίας Ἄννης, 37) Ἄπο Ξηροχωρίου εἰς λιμένα Αἰδηψοῦ, 38) Ἄπο Μεσολογγίου εἰς Βόνιτσαν διὰ Γουριᾶς, Μαχαιρᾶ, Παππαδάταις, Κατούνης καὶ Λουτρακίου μετὰ διακλαδώσεων ἀπὸ Γουριᾶς διὰ Σταμῶν, Ἀγγελολιάτρου, Καλυβίων καὶ Σπολαΐτης εἰς Καρθασαρά καὶ ἀπὸ Μαχαιρῶν εἰς Ἄστακόν, 39) Ἄπο Ναυπάκτου εἰς Ἀγρινίον διὰ Πετροχωρίου μετὰ διακλαδώσεως ἐκ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ εἰς Καρπενήσιον διὰ Πλατάνου, 40) Ἄπο Μεσολογγίου εἰς Ναύπακτον διὰ Εὐηνοχωρίου μετὰ διακλαδώσεως εἰς Κρουονέρι, 41) Ἄπο Καρθασαρά εἰς Βόνιτσαν διὰ Λουτρακίου, 42) Ἄπο Ἀγρινίου εἰς Καρπενήσιον, δι' Ἄγίου Βλασίου, 43) Ἄπο Ἀγρινίου εἰς Ἄρταν διὰ Σπολαΐτης, Πατιοπούλου καὶ Φλωριᾶδος, 44) Ἄπο Καρπενηρίου εἰς λιμένα Ἀράπη διὰ Κερασόβου, Ξηρακίᾶς καὶ Λουτρῶν, 45) Ἄπο Καρθασαρά εἰς Ἄρταν διὰ Λουτροῦ καὶ Ἀννίνου, 46) Ἄπο Ναυπάκτου εἰς Λοιδωρικίον διὰ Ζελίστας, Σίμου καὶ Ριτολίτσης, 47) Ἄπο Λοιδωρικίου εἰς Ἄμφισσαν διὰ Παλατίων, Βενιχώρας καὶ Ἀγίας Ευθυμίας, 48) Ἄπο Λοιδωρικίου εἰς λιμένα Βιτρινίτσης, 49) Ἄπο Ἀμφίσσης εἰς Λαμίαν διὰ Γραβιάς καὶ Παλαιοχωρίου, 50) Ἄπο Ἀμφίσσης εἰς λιμένα Ἀντικύρων διὰ Χρυσοῦ, Δελφῶν, Ἀραχώθης καὶ Δυστόμου, 51) Ἄπο Θηβῶν εἰς ὄρμον

Ἄγίου Ἰωάννου διὰ Δουβραίνης, 52) Ἄπο Θηβῶν εἰς Ἄταλάντην διὰ Καρδίτσης, Κοκκίνου, Μαρτίνου καὶ Προσκυνᾶ, 53) Ἄπο Λεβαδείας διὰ Σκριποῦς, Πετρομαγούλας, Τοπόλιας καὶ Καταβοθρῶν εἰς λιμένα Λαρίμνης, 54) Ἄπο Λαμίας εἰς Ἄλμυρόν διὰ Στυλίδος, Ἐχτινοῦ, Γαρδικίου καὶ Σούρπης μετὰ διακλαδώσεως εἰς Νέαν Μιζέλαν, 55) Ἄπο Λαμίας εἰς Δομοκόν, 56) Ἄπο Δομοκοῦ εἰς Λίριτταν διὰ Φαρσάλων, 57) Ἄπο Βόλου εἰς Ἄλμυρόν, 58) Ἄπο Λαρίσσης εἰς ὄρμον Τάγαισι, 59) Ἄπο Λαρίσσης εἰς Ἄγυάν μέχρις ἐπιπέδου αὐτῆς, 60) Ἄπο Λαρίσσης εἰς Τύρναχον, 61) Ἄπο Λαρίσσης εἰς Τρίκκαλα διὰ κοιλάδος Πηγιοῦ καὶ Ξενῶνος Ζάρκου, 62) Ἄπο Τρικκάλων εἰς Καλαμπάκαν μετὰ διακλαδώσεως εἰς Κομισκᾶ, 63) Ἄπο Τρικκάλων εἰς Ἄρταν διὰ Καλυβίων, Ραφίττας, Βελέσι, Βαθέος Ρεύματος, διὰ κοιλάδος Ἀχελώου καὶ Σκουλικαριάς μετὰ διακλαδώσεως εἰς Χαλίχιον διὰ κοιλάδος τοῦ Ἀχελώου, 64) Ἄπο Καλαμπάκας εἰς Ἄρταν διὰ Καλαρρυτῶν, 65) Ἄπο Τρικκάλων εἰς Καρδίτσαν, 66) Ἄπο Καρδίτσης εἰς Καρπενήσιον διὰ Σοφάδων, Ρεντίνας, Φουρνᾶ καὶ Διποτάμων, 67) Ἄπο τῆς πόλεως Ζακύνθου εἰς τὸν λιμένα Κερί διὰ Λιθακίᾶς, 68) Ἄπο τῆς πόλεως Ζακύνθου εἰς τὸν λιμένα Βασιλικῶν, 69) Ἄπο τῆς πόλεως Λευκάδος εἰς τὸν λιμένα Βασιλικῆς διὰ Ἀλεξάνδρου καὶ Πασσᾶ, 70) Ἄπο τῆς πόλεως Κέας εἰς λιμένα αὐτῆς, 71) Ἄπο τῆς πόλεως Μήλου εἰς λιμένα αὐτῆς, 72) Ἄπο Φηρῶν τῆς νήσου Θήρας εἰς λιμένα Οἴας, 73) Ἄπο Φηρῶν εἰς λιμένα Ἐμπορίου, 74) Ἄπο Ἄνδρου εἰς Χαλκολιμένα, 75) Ἄπο πόλεως Κυθήρων εἰς λιμένα Καφαλιῶν καὶ 76) Ἄπο πόλεως Κυθήρων εἰς λιμένα Ἀγίας Πελαγίας.

ΕΣΟΔΑ ΤΟΥ 1882.

Δυνάμεθα νὰ συγκρίνωμεν τοὺς δημοσίους προϋπολογισμοὺς δύο ἐτῶν, τὰ ὅποια χωρίζει ἡ τελευταία δεκαετία,

ἵνα συλλάβωμεν γενικὴν ἔννοιαν περὶ τῆς πορείας τῶν δημοσιονομικῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος. Ἐνῶ τῷ 1872 τὰ δημόσια ἔσοδα αὐτῆς ὑπελογίζοντο εἰς δραχμὰς 35,695,357, τῷ 1882 ὑπελογίσθησαν εἰς 68,621,542, παρ' ὀλίγον δηλαδὴ νὰ διπλασιασθῶσιν. Ἡ ἔποψις τῶν ἐξόδων εἶναι πλειότερον χαρακτηριστικὴ, διότι ἀπὸ 37,889,853 ὡς προϋπεγίσθησαν ἐν ἔτει 1872, ἀνέβησαν ταῦτα εἰς 80,436,069, τῷ 1882 δηλαδὴ ὑπερδιπλασιάσθησαν! Τοιοῦτο ἄλμα εἰς τὴν ἐφηρμοσμένην δημοσιονομικὴν ἀκριβῆλλον ἀνμετὰ καταστρεπτικούς πολέμους καὶ δεινοὺς κοινωνικοὺς τιναγμούς ἐποιήσαντο πολλὰ τῶν νεωτέρων ἐθνῶν.

Κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1872 ἰδοὺ πῶς ἐν τοῖς ἐννέα τοῦ προϋπολογισμοῦ κεφαλαίοις διενέμοντο τὰ ἔσοδα, τὰ ὅποια ὁ νομοθέτης ὑπελόγιζεν ἐκ τῶν βαλοντίων τοῦ φορολογουμένου Λαοῦ : Α') Ἐξ ἀμέτων φόρων δρ. 12,909,000, Β') ἐξ ἐμμέσων φόρων 1,368,000, Γ') ἐκ δημοσίων καταστημάτων 804,000, Δ') ἐκ δημοσίων νομημάτων καὶ κτημάτων 3,707,700, Ε') ἐξ ἐκποιήσεως ἐθνικῶν κτημάτων 1,973,000, ΣΤ') ἐκ διαφορῶν εἰσοδημάτων 1,130,686, Ζ') ἐξ ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων 290,000, Η') ἐξ ἐσόδων κεκλεισμένων χρήσεων 1,183,971 καὶ Θ') ἐκ καθυστερούντων παρελθουσῶν χρήσεων. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1882 ἰδοὺ ὅποιας προσδοκίας καθ' ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω κεφαλαίων διετύπωσεν ὁ δημοσιος τοῦ Κράτους προϋπολογισμὸς ἀπέναντι τῆς φορολογουμένης κοινίας : Α) Ἐξ ἀμέτων φόρων δρ. 15,140,000, Β') ἐξ ἐμμέσων φόρων 32,995,000, Γ') ἐκ δημοσίων καταστημάτων 4,196,000, Δ') ἐκ δημοσίων νομημάτων καὶ κτημάτων 3,503,260, Ε') ἐξ ἐκποιήσεως ἐθνικῶν κτημάτων 4,276,900, ΣΤ') ἐκ διαφορῶν εἰσοδημάτων 4,842,382, Ζ') ἐξ ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων 368,000, Η') ἐξ ἐσόδων κεκλεισμένων χρήσεων 1,800,000 καὶ Θ') ἐκ καθυστερούντων 1,500,000.

Συγκρίνοντες τὰ διάφορα ταῦτα κεφάλαια μεταξὺ τῶν δύο

ἄκρων ἐτῶν τῆς προκειμένης δεκαετίας, παρατηροῦμεν ὅτι οἱ ἄμμεσοι μὲν φόροι προεβιάσθησαν κατὰ $2\frac{1}{4}$ ἑκατομμύρια, οἱ ἔμμεσοι δὲ φόροι κατὰ $19\frac{1}{3}$ ἑκατομμύρια, τὰ δημόσια δὲ καταστήματα κατὰ $3\frac{1}{4}$ ἑκατομμύρια, ἡ ἐκποίηση δὲ ἐθνικῶν κτημάτων κατὰ $2\frac{1}{3}$ ἑκατομμύρια, τὰ διάφορα δὲ εἰσοδήματα κατὰ $3\frac{7}{10}$ ἑκατομμύρια. Ἡ σημαντικώτερα θεβαίως ἔννοια ἀνήκει εἰς τὰ δύο πρῶτα κεφάλαια καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἐμμέσων φόρων, οἵτινες ἐν τῇ ὀρητικῇ ταύτῃ πορείᾳ τῶν ὑπέχουσι μέγα μέρος τῆς ἐνσκηψάσης εἰς τὸν τόπον ἀκριβείας τῆς ζωῆς.

Καὶ τοιαῦται μὲν ὑπῆρξαν ἐν ἔτει 1882 αἱ ἀπαιτήσεις τῆς κυβερνήσεως λόγῳ δημοσίων ἐσόδων τῆς ἐπικρατείας. Μένει νὰ ἰδῶμεν κατὰ πότον αἱ κυβερνητικαὶ προϋποθέσεις ἐγένοντο δεκταὶ ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῶν πραγμάτων κατὰ τὴν οικονομικὴν τοῦ ἔτους 1882 χρῆσιν, ἐκτεταμένην ἀπὸ τῆς 1 Ἰαννουαρίου 1882 μέχρι τῆς 31 Μαρτίου 1883. Κατὰ τὴν χρῆσιν ταύτην, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς πρὸ ὀλίγου κυβερνητικῆς δημοσιεύσεως, αἱ εἰσπράξεις τῶν προϋπολογισθέντων ὡς ἄνω ἐσόδων ἠκολούθησαν τὴν ἐπομένην πρόοδον εἰς νέας δραχμὰς.

Α'— Ἄμμεσοι φόροι. Ἐγγειοὶ φόροι καὶ δικαίωμα ἐπικαρπίας (προϋπελογίσθησαν 8,151,785) εἰσπράχθησαν 6,582,529, φόρος ἐπὶ τῶν βοσκῶν (169,642) 33,636, φόρος ἐπὶ τῶν ζώων (2,500,000) 2,297,002, φόρος ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων (1,294,642) 583,734, φόρος ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν (1,133,928) 107,566, φόρος 3 τοῖς $\frac{0}{100}$ ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἀνωνύμων ἐταιριῶν (267,857) 271,199.

Β'.— Ἐμμεσοὶ φόροι. Τέλη τελωνιακά (προϋπελογίσθησαν 21,392,857) εἰσπράχθησαν 21,567,820, τέλη χαρτοσήμου (6,250,000) 6,231,424, διάφορα δικαίωματα (790,178) 726,623, φόρος ἐπὶ τῶν παιγνιοχάρτων (133,928) 83,934, φόρος ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τῶν ποτῶν (892,857) 0.

Γ'. Δημόσια καταστήματα. Νομισματοποιία (προϋπελογίσθησαν 2,074,428) εισεπράχθησαν 1,069,336, ταχυδρομείον (848,214) 746,223, τηλεγραφείον (821,428) 806,755, τυπογραφείον (5,357) 2,114.

Δ'.— Δημόσια νομήματα και κτήματα Μεταλλεία και όρυκτά (προϋπελογίσθησαν 860,267) εισεπράχθησαν 624,816, ύδατα θερμά (13,392) 23,038, άλυκαί (982,142) 1,068,006, ίχθυοτροφεία (282,437) 243,831, δάση (814,285) 732,315, έλαιώνες (2,678) 3,883, στασιδώνες και άμπειώνες (2,678) 98, περιθόλια και άλλα κτήματα (145,178) 135,756, κτήματα διοικούμενα δι' έπιστάσις (892) 5,049, δημόσια κτίρια και έργαστάσια (23,955) 17,820.

Ε'.— Έκποιήσεις έθνικων κτημάτων. Χρεωλύσια, τόκοι προικοκτησιών και χρέη εκ προικοκτησιών άνανεωέντα (προϋπελογίσθησαν 236,607) εισεπράχθησαν 46,573, δεκαετείς πιστώσεις προικοκτησιών, δεκαετείς πιστώσεις φθαρτων κτημάτων και όλική τιμή προικοκτησιών (267,857) 171,290, πεμπτημόριον και όλική τιμή φθαρτων κτημάτων (89,285) 245,448, έπταετείς δόσεις γηπέδων κατά τον ΣΗΖ' νόμον (1,696) 45,271, τίμημα οικόπεδων Πατρων (62,500) 23,783, προκαταβολαί εκ της παρατάσεως της προθεσμίας προς εφαρμογήν του νόμου περι γαιων και φυτειων (35,714) 24,551, χρεωλυτικαί δόσεις γαιων και φυτειων (3,125,000) 788,625.

ΣΤ'.— Διάφορα εισοδήματα. Τόκοι ύπερμερίας (προϋπελογίσθησαν 223,214) εισεπράχθησαν 225,250, πρόσοδοι κτημάτων κατακυρωθέντων τῷ δημοσίῳ (0) 139, ποινικά έργαστάσια (4,464) 1,110, απόληψις ποινικων εξόδων (223,214) 101,033, απόληψις εξόδων προκαταβληθέντων εις πολιτικὰς δίκας (8,928) 5,555, έξοδα καταμετρήτους άμπέλων κλπ. (40,178) 4,910, τυχηρά εισοδήματα (2,348,555) 2,914,873, έπιστροφαι χρημάτων (44,642) 77,794,

εισπράξεις λύγῳ πολιτικῶν συντάξεων (892,857) 283,389, απόληψις προκαταβολων εξ εκλογικων ειδων (1,785) 9,244, προκαταβολαί κληρωτων κατά τον περι στρατολογίας νόμον (535,714) 207,392.

Ζ'.— Έκκλησιαστικά εισοδήματα. Έκποιήσεις ακινήτων μοναστηριακων κτημάτων (προϋπελογίσθησαν 35,714) εισεπράχθησαν 44,899, πολυετεί, ένοικιάσεις μοναστηριακων κτημάτων (199,407) 164,039, μονοετείς ένοικιάσεις μοναστηριακων κτημάτων (178) 3,785, εκκλησιαστικαί τόκοι ύπερμερίας (8,928) 7,163, διάφορα εκκλησιαστικά έξοδα (35,714) 1,441, καλύτεροντα εξ εκκλησιασικων κτημάτων (47,321) 5,272, χρεωλυτικαί δόσεις εκκλησιαστικων γαιων (0) 13,513.

Η'.— Έσοδα κεκλεισμένων χρησεων. Δημόσια και εκκλησιαστικά (προϋπελογίσθησαν 1,607,142) εισεπράχθησαν 1,556,963.

Θ'.— Καλύτεροντα κατά τον ΧΚΗ' νόμον, (προϋπελογίσθησαν 1,339,285) εισεπράχθησαν 97,010.

Έάν θελήτη τις να κατατάξη τα εκτελέντα άρθρα του προϋπολογισμού υπό δύο γενικὰς κατηγορίας, καθόσον δηλαδή αί κατ' αυτά εισπράξεις άνέδειξαν περίσσειμα σχετικῶς προς τα προϋπολογισθέντα ποσά, και κατόσον άνέδειξαν έλλειμμα, ίδού ποια άρθρα άνήκουσιν εις την πρώτην κατηγορίαν: Φόρος 3 τοις 0/0 επί του εισοδήματος άνωνύμων εταιριων, τέλη τελωνιακά, ύδατα θερμά, άλυκαί, έθνικοι έλαιώνες, έθνικα κτήματα διοικούμενα δι' έπιστάσις, πεμπτημόριον και όλική τιμή έθνικων φθαρτων κτημάτων, έπταετείς δόσεις έθνικων γηπέδων κατά τον ΣΗΖ' νόμον, τίμημα έθνικων γηπέδων Πατρων, τόκοι ύπερμερίας, τυχηρά εισοδήματα, απόληψις προκαταβολων εξ εκλογικων ειδων, εκποιήσεις ακινήτων μοναστηριακων κτημάτων και μονοετείς ένοικιάσεις τοιούτων. Τα λοιπα άρθρα εισεπράχθησαν όλιγώτερον του προϋπολογισθέντος ποσού. Σημείον ότι ή πρώτη κατηγορία είναι ελαστικώτερα της δευτέρας διά περιαιτέρω έτι δημοσιονομικήν εξέτασιν.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Αύγουστος 1883.

Όρολογία	4 Αυγούστου	13 Αυγούστου	20 Αυγ.	27 Αυγούστ.
Εθνικόν Δάνειον	120,000,000 πρὸς 5 0/10	393	395,50	394
»	60,000,000 » 6 0/10	473	474,50	471
»	26,000,000 » 6 0/10	445	456	450
»	25,000,000 » 9 0/10	290	290	289
»	25,000,000 » 8 0/10	280	281	280
»	10,000,000 » 6 0/10	228	228	229
»	6,000,000 » 6 0/10	106	106	107
»	4,000,000 » 8 0/10	260	260	262
Αγοραστάσιον Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	» 4 0/10	297	297,50	295
Μετοχαί	»	4100	4400	4400
» Ἐννεκῆς Πιστωτ. Τραπεζῆς	»	335	333	336
» Τραπεζῆς Βιομηχ. Πιστωτ.	»	140	140,50	140
» Σιδηροδρομ. Ἀθηνῶν—Πειραιῶς	»	512	501	532
» Ἐν. Α. Μεταλλουργείων Ἀυριῶν	»	187	187	187